

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Nuoret ja heidän kohtaamisensa museossa

”Apua, tää on ihana!”

Elina Mäkelä

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutus
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(muodossa 4/2020)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutus

Tekijät: Elina Mäkelä

Opinnäytetyön nimi: Nuoret ja heidän kohtaamisensa museossa – ”Apua, tää on ihana!”

Sivumäärä: 54 ja 5 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Lehtori Pekka Kaunismaa

Työn tilaaja(t): Jyväskylän taidemuseo

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan nuorten osallistamista museon yleisötyössä. Työn tavoitteena on selvittää, millaiseen museoon nuoret haluaisivat tulla, millainen olisi kiinnostava aihe näyttelyä varten ja mitä itse näyttelyssä haluttaisiin nähdä. Samalla kartoitetaan, mitkä tavat auttavat nuoria viihtymään sekä kokemaan itsensä tervetulleiksi museossa. Näihin kysymyksiin etsittiin vastauksia nuorille suunnatun kyselyn avulla, tätä oli tukemassa havainnoiminen nuorten museokierroksilla. Nuorilta saadun palautteen sekä havainnoinnin tuloksia voidaan hyödyntää myöhemmin opastuksia suunniteltaessa.

Jyväskylän taidemuseo osallistuu valtakunnalliseen Taidetestaajat-hankkeeseen, missä viedään Suomen kahdeksaslukkalaiset taidevierailulle. Tavoitteena on saada nuoret kokemaan taidetta ja antaa heille mahdollisuus arvioida taide-elämys. Museo saa vieraakseen merkittävän määrän keskisuomalaisia nuoria tutustumaan museoon ja sen teoksiin. Kun kahdeksaslukkalaisia nuoria saapuu museoon, syntyy yleensä joko vaivaannuttavaa hiljaisuutta, varovaista tutkistelua tai näkyvää ihastusta. Jyväskylän taidemuseo haluaa kehittää nuoriin, erityisesti kouluryhmiin liittyvää yleisötyötä. Tarpeena on kehittää nuorten kohtaamista museossa ja selvittää miten heidät tavoitaisi paremmin. Nuoret ovat merkittävä kohderyhmä museossa, sillä heistä voi tulla tulevaisuuden museossa kävijöitä. Tämän vuoksi heidät olisi hyvä kiinnittää jo nuorina museoon ja tarjota heille elämyksiä museon taiteen parissa, Taidetestaajat-hanke on tässä erinomainen yhteistyökumppani.

Museolle tuotetaan selvitys, missä käydään läpi nuorten antama palaute sekä havainnoinnin anti, tämän avulla voidaan antaa vinkkejä toimintamalliin museon oppaille. Mallin avulla opastuksiin saataisiin runko, jonka avulla opastukset olisivat yhtenäisemmät.

Kyselyn ja havainnoin tuloksia voisi hyödyntää myös yleisesti nuorisotyön alalla, muun muassa kulttuurisessa nuorisotyössä. Kulttuurikasvatussuositusten mukaisesti paikalliseen museoon vierailu takaa nuorille tasa-arvoisen kokemuksen kokea monipuolisesti lähialueensa kulttuuria. Tämä auttaa tuntemaan omia juuriaan sekä arvostamaan kulttuuriperintöä, samalla annetaan kosketuspintaa oppia hyödyntämään oman alueen muitakin kulttuuripalveluita.

Asiasanat: nuoret, osallisuus, yleisötyö, museopedagogiikka

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Civic Activities and Youth Work Degree Programme

Author: Elina Mäkelä
Title: Encounter of youth in the museum – “OMG! This is lovely!”
Number of Pages: 54 and 5 attachment pages
Supervisor(s): Senior Lecturer Pekka Kaunismaa
Subscriber(s): Jyväskylä Art Museum

This thesis examines the participation of young people in a museum's audience development. The aim of this thesis is to find out what kind of museums the youth are interested in, and what kind of topics interest them. At the same time, we try to discover ways in helping young people to feel more comfortable and welcome in museums in general. I conducted a survey which was aimed for eighth-graders, and the main question was "how they felt about visiting museums". I participated with a couple of youth groups that visited the museum, and at the same time made observations on how they reacted to the visit. The results of these observations can later on be used, when planning on future guided tours for younger audiences.

The Jyväskylä Art Museum was the museum in question. The museum participated in a national Taidetestaajat-project, in which Finnish eighth-graders visited different art museums in Finland and other cultural events. The aim was to get young people to experience art and give them the opportunity to appreciate the experiences of cultural events. The museum attracts a significant number of young people from Central Finland. Usually when eighth-graders arrive at the museum, there is either an awkward silence or rarely even admiration and respect for the arts. The Jyväskylä Art Museum wishes to improve audience development related to young people, especially with school groups. They seek to improve the encounter with young people in the museum and to find out how to reach them better. Young people are a significant target group for the museum, as they can become visitors of the future. For this reason, it would be ideal, if the museum could provide good experiences at an early age. Taidetestaajat-project is an excellent partner in succeeding in that goal.

By analysing the observations made I could deduce few insights that might help to improve the relations with youth and the museum in general. These insights can be used in providing ideas on how to conduct museum tours.

The results of the survey and observations from the visits could also be used in the field of youth work in general. According to the recommendations of cultural education board, a visit to the local museum guarantees young people an opportunity to experience the culture of their surrounding area in a more diverse way. This helps one understand their own roots as well as gives younger people a chance to appreciate their cultural heritage, and at the same time helps them discover other cultural services and events in their living area.

Keywords: youth, participation, audience development, museum pedagogy

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	6
3	JYVÄSKYLÄN TAIDEMUSEO JA MUSEOIDEN TOIMINTA	8
4	TAIDE JA KULTTUURI SEKÄ MENETELMIEN KÄYTTÖ	12
4.1	Menetelmänä Visual Thinking Strategies	15
5	OSALLISUUS JA MURROSIKÄINEN NUORI	16
5.1	Osallisuuden merkitys yksilölle ja sen saavutettavuus	17
5.2	Osallisuus ja nuoret	18
5.3	Nuorisotyön tapojen menettely osallisuuden suhteen	20
5.4	Koulun merkitys osallistamisessa	21
5.5	Nuorten kohtaaminen ja museo kohtauspaikkana	22
5.6	Myönteinen tunnistaminen	23
6	KYSELY	24
6.1	Nuorten vastaukset kyselyyn	25
6.2	Kyselystä heränneitä pohdintoja	36
6.3	Miltä näyttely näytti nuoren silmin	37
7	HAVAINNOT	39
7.1	Opastuksien havainnointi	40
7.2	Havainnoinnista heränneet ajatukset	43
8	JOHTOPÄÄTÖS	46
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Taide- ja muut museot tarjoavat ainutlaatuisen yhdistelmän kokemuksia, kohtaamisia ja tietoa. Eri asia on, kokevatko näin niissä vierailevat nuoret. Mittava ja valtakunnallinen Taidetestaajat-hanke tavoittaa lähes kaikki kahdeksasluokkalaiset ja tarjoaa heille mahdollisuuden monipuolisiin ja tasokkaisiin taidekokemuksiin. Hankkeen kehittämisessä on ollut mukana Suomen kulttuurirahasto, Svenska kulturfonden ja Suomen lastenkulttuurikeskustenliitto. Tarkoituksena on, että nuoret pääsevät tutustumaan taidemuseoon, oopperaan tai teatteriin. Valinnanvaraa riittää, joten taidekokemuksia löytyy moneen makuun. (Taidetestaajat 2020)

Hanke ei ole kuitenkaan täyttänyt kaikkia odotuksia. Hankkeella on ollut positiivisia ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden suomiin liittyviä vaikutuksia, mutta monet nuoret eivät ole ymmärtäneet hankkeen merkitystä ja osallistuminen on jäänyt pinnalliseksi. Nuorille on jäänyt kokemus, että niin sanottu korkeakulttuurisuus ei ole heitä varten. On selvinnyt, ettei nuoria usein ollut valmisteltu taideretkeä varten. Selvisi myös, että on jätetty liian vähälle huomiolle se, että opettajatkään eivät välttämättä olleet kokeneita taiteen kokijoita. Näin ollen sekä opiskelijat että opettajat olisivat tarvinneet lisätukea. (Muurinen 2019)

Vaikka oppilaat saataisiin paikalle museoon, se ei yksinään riitä, että taide koskettaisi. Ymmärrys siitä, miten taide-elämys syntyy ja miten sitä voisi tukea, ei ole itsestään selvä asia. Nuorisotutkimusverkoston tuloksista, selviää joidenkin opettajien sekä koulujen kokevan olevansa ennemmin asiakkaita kuin yhteistyökumppaneita ja usein ennakotehtävät oli jätetty tekemättä, minkä vuoksi oppilaiden valmistelu vierailuun tai teoksiin tutustuminen ontui. Nuoriin ei ole aina onnistuttu jättämään pysyvää ja koskettavaa taiteellista elämystä.

Idea opinnäytetyön aiheeseen lähti harjoittelusta Jyväskylän taidemuseossa, missä olin mukana pitämässä ja suunnittelemassa opastuksia muiden harjoittelijoiden kanssa. Harjoittelun aikana sai kosketuspintaa nuorten kohtaamisesta museossa, mitä kautta jäi kiinnostus tutkia asiaa enemmän.

Harjoittelun jälkeen halu oppia ja ymmärtää enemmän nuorten kohtaamisesta museossa kasvoi. Toin ilmi kiinnostukseni tehdä opinnäytetyötä museolle ja lähdimme visiioimaan aihetta museolehtori Sirpa Turpeisen kanssa.

Museo tarjoaa koululaisille ja muille opintoryhmille opastuksia ja ohjattuja opintokäyntejä. Vastaavanlaista Taidetestaajat-hanketta ei kuitenkaan ollut järjestetty aiemmin, joten museo saisi ennätyksellisen paljon kahdeksasluokkalaisia nuoria testaamaan taidetta. Tämän kohderyhmän tutkiminen auttaa museota saamaan tietoa siitä, miten kehittää toimintaansa liittyen nuoriin. Museoissa käy paljon nuoria, mutta mitään ohjeistusta siitä, miten heidät tulisi kohdata ja miten ei, ei ole. Opinnäytetyötä kirjoittaessani minulle heräsi ajatus toteuttaa museolle toimintamalli nuorten kohtaamisesta museossa. Tekemäni toimintamalli on hyvä lisäys ohjaajille suunnattuun käsikirjaan, mistä voisi olla hyötyä museolle.

Nuorten kohtaamisesta voitaisiin puhua enemmän museoissa. Aihe on ajankohtainen, koska kirjastoissa, kauppakeskuksissa ja muissa julkisissa paikoissa on herätty siihen ongelmaan, miten nuoret voisi vastaanottaa paremmin näissä rakennuksissa. Samalla vältettäisiin mahdollisia negatiivisia tilanteita nuorten kanssa ja voitaisiin pyrkiä enemmän vaikuttamaan nuorten kohtaamiseen myönteisellä toiminnalla.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Jyväskylän museossa halutaan ymmärtää, millä eri tavoin saadaan nuoren kiinnostus heräämään museossa käymiseen suhteen ja mitkä aiheet kiinnostavat nuoria. Aiheena on selvittää, miten kohdata nuoria museossa. Opinnäytetyötä tehdessä sain idean, että voisin toteuttaa toimintamallin siitä, miten ottaa nuoret vastaan museossa. Alun perin ideana oli tehdä kysely nuorille, mitä tukisi havainnointi opastuksilla. Toimintamalli on hyvä lisä opinnäytetyöhön, koska toimintamallille on tarve. Toimintamalli lisätään opinnäytetyön liitteisiin. Tutkimuskysymykset ovat miten nuoret kokevat osallisuuden museossa ja miten nuoria tulisi kohdata museossa.

Menetelmiksi valittiin kysely ja havainnointi. Kysely sen vuoksi, että palautetta haluttiin saada suoraan nuorilta. Nuoret ovat oman elämänsä asiantuntijoita ja heiltä tulisi kysyä ja etsiä ratkaisuja, kun halutaan parantaa nuorille suunnattua toimintaa. Havainnointi valittiin tukemaan kyselystä saatuja vastauksia ja havainnoimalla voi nähdä asioita, mitkä olisi jääneet pimentoon, mikäli olisi luottauduttu vain kyselystä saatuihin tuloksiin.

Kysely tehtiin Webropol-alustan avulla, mihin sai vastata omin sanoin ja jakaa ajatuksiaan näyttelystä sekä millaiseen taidenäyttelyyn he itse haluaisivat osallistua. Kyselyyn vastattiin omin sanoin anonymisti helppokäyttöisen alustan kautta, kuten älypuhelimella tai tietokoneella avulla, joten kynnyksen palautteen antamiseen madaltui.

Kyselyssä otettiin selvää, oliko etukäteismateriaalia hyödynnetty. Kyselyä ei teetetty kaikille nuorille, vaan sen sijaan havainnoitiin, miten esimerkiksi erityisnuoret, näkövammaiset tai heikosti suomen kieltä osaavat henkilöt suhtautuivat taidenäyttelyyn. Kyselyn ja havainnoinnin avulla selvitettiin, mitä nuoret pitivät Miltä näyttää aika? -näyttelystä.

Kyselyyn rajautui kolmetoista keskisuomalaisista kahdeksannen luokan koulua, jotka osallistuivat Taidetestaajat-hankkeeseen. Yksi kouluista on tarkoitettu erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille. Heidän vierailunsa taidemuseolla antaa arvokasta tietoa siitä, miten erityisnuorten osallisuus toteutuu Taidetestaajissa. Koulut omaavat erilaisia taustoja suhteessa Jyväskylän taidemuseossa käymiseen. Jostain koulusta on vierailtu museossa usein, jostain ei lainkaan. On kiinnostavaa nähdä, voiko museo vaikuttaa näiden vierailujen avulla siihen, että se voisi tehdä tulevaisuudessa enemmän yhteistyötä myös niiden koulujen kanssa, jotka ovat vähemmän vierailleet museolla.

Tuloksena on selvitys, millaista kehittämistietoa saadaan kyselyn ja havainnoinnin avulla selville. Kehittämistietoa käytetään hyväksi toimintamalliin, jonka avulla ohjeistetaan nuorten kohtaamista. Toimintamallin avulla voi selkeyttää ja ohjata opastuksen toimintaa sen suhteen, että nuorille tarjottaisiin koulumaailmasta erotettu kokemus taidemuseossa. Näin he voisivat kokea näyttelyn ja taiteen olevan siellä heitä varten. Samalla se toisi paremmin esiin sen, miten yksittäinen käynti museolla on vain pieni osa siitä, mitä museot tai yleisesti ottaen kulttuuritapahtumat voivat tarjota heille. Heidät halutaan käymään näissä tapahtumissa ja olevan osa toimintaa.

3 JYVÄSKYLÄN TAIDEMUSEO JA MUSEOIDEN TOIMINTA

Jyväskylän taidemuseo on Keski-Suomen aluetaidemuseo. Museon toimialaan kuuluvat erityisesti keskisuomalainen kuvataide, suomalainen ja kansainvälinen taidegrafiikka ja valokuva sekä kokoelmia täydentävä koti- ja ulkomainen taide. (Jyväskylän taidemuseo 2019) Museoilla on laissa määritelty opetus- ja tiedonvälitystehtävä, jota toteutetaan muun muassa kouluille suunnattujen opastusten, työpajojen ja tapahtumien kautta. (Asetus museolaissa 887/2005)

Museolaissa museoiden tehtäväksi määritellään kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuuden edistäminen. Tämän tehtävän puitteissa museoiden tulee tallentaa ja säilyttää aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä, harjoittaa siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisu-toimintaa. (Museolaki 887/2005).

Museoilla on tärkeä merkitys yhteiskunnassa arkistojen sekä kirjastojen kanssa; tiedon tallentaminen ja hoitaminen sekä sen välitys. Museot tallentavat kaikenlaista tietoa liittyen taideteoksiin, rakennuksiin, muinaisjäänöksiin esineisiin ja niin edelleen. Tämä tallennettu tieto on elintärkeää ja antaa meille ymmärrystä omasta inhimillisyydestämme, menneisyydestämme, nykyisyydestämme sekä tulevaisuudestamme. Museot mahdollistavat kulttuuriperinnön säilymisen tuleville sukupolville sekä välittävät tarinoita, elämyksiä ja kulttuuriperintöön liittyvää tietoa. (Suomen museoliitto, 2020)

Museot välittävät meille tietoa näyttelyiden, opetusten, julkaisemien tutkimustulosten ja omaan alaansa liittyvän tiedonjaon avulla. Museoita on erilaisia ja monet niistä ovat erikoistuneet tiettyyn ilmiöön, esineryhmään, henkilöhistoriaan, paikalliseen taiteeseen tai ovat ulkomuseoita, jotka voivat koostua vanhoista pihapiireistä. (Suomen museoliitto, 2020)

Museot panostavat ja tekevät yleisötyötä tavoitellakseen suurempia kävijämääriä, erilaisia kävijäryhmiä ja tarjotakseen osallisuuden menetelmiä sekä niitä palveluita, jotta niiden käyttäjät vakiinnuttaisivat paikkansa museossa. Yleisötyöhön kuuluvat erilaiset toimet ja tuotteet, jotka on suunnattu museokävijöille, yleisölle tai vaikka lapsille ja nuorille suunnattua työtä. Yleisötyötä tekevät museotyöläiset, jotka työskentelevät monen kirjavilla nimikkeillä. Kaitavuori (2007) toteaa, että yleisin lienee museolehtori, joka viittaa samalla yleisötyön aiempaan painopisteeseen eli museopedagogiaan. Museopedagogian tehtävänä on tarjota kaikenlaisille ja erilaisille kävijöille oppimisen

mahdollisuuksia ja välineitä siihen museossa. Viimeisten vuosien aikana useat museopedagogiaosastot ovat vaihtuneet yleisötyöksi. Yleisötyö on tullut yleisemmäksi sanaksi ja vakiinnuttanut paikkansa. Yleisötyö nähdään kokonaisvaltaisempana museokäynnin prosessina, mikä auttaa sen hahmottamista paremmin. Se on yhä enemmän laajentunut koskemaan kävijän kokonaiskokemusta museopedagogiikan opetustoiminnan sijaan. (Raivio 2019, 8-9)

Yleisötyön ajatellaan vastaavan toiminnan henkeä ja sisältöä paremmin kuin pedagogian. Pedagogiassa kyse on enemmän opetuksesta, mutta yleisötyössä halutaan tuoda ei-ammattilaiselle yleisölle toimintaa ja kokonaisvaltaista museo- tai näyttelykokemuksen hahmottamista. Yleisötyö voi olla vuorovaikutteista, osallistavaa, kuunneltavaa, mukaan kutsuvaa ja samalla avata instituution rakenteita. (Kaitavuori 2015)

Museon tekemässä yleisötyössä ei keskitytä museoon vain oppimisympäristönä vaan halutaan kehittyä kulttuurilaitoksena, että julkisena tilana. Museoita on alettu käyttämään monipuolisemmin muun muassa ajanviettopaikkana, kokouspaikka, ystävien tapaamiseen, että kohtaamispaikkana. (Raivio 2019, 9) Kuten monet muut museot, on myös Jyväskylän taidemuseossa järjestettyä toimintaa, kuten konsertteja ja museo on usein mahdollistanut esiintymispaikan erilaisille esiintyjille esimerkiksi Yläkaupungin yö-festivaaleilla. Nämä tapahtumat ovat mahdollistaneet saamaan sellaista yleisöä museolle, joka ei muuten välttämättä olisi tullut sinne.

Yleisötyön toimintaa tapahtuu monessa eri muodossa, muun muassa tekemiseen painottuvat työpajat, tapahtumat tai osallistavat projektit kuin myös kieleen perustuvat, eli tekstipohjaiset kommunikaatiokanavat tai puheeseen tukeutuvat opastukset, seminaarit ja keskustelut ja niin edelleen. Yleisötyön toiminta ei pelkästään tapahdu museon sisällä näyttelyssä, vaan se voi tapahtua ulkopuolella tai miksei myös netissä. On ohjattua, itseohjautuvaa, kertaluonteista tai jatkuvaa toimintaa, mikä voi olla riippuvainen näyttelystä tai olla olematta. (Kaitavuori 2015)

Yleisötyö tarkastelee näyttelykäyntiä kokonaisuutena ja prosessina siitä lähtien, ennen kuin kävijä on edes paikalla, kun kävijä tulee sisään ja poistuu. Tämä on sekä tiedon välittämistä, että kävijän oman kokemuksen ja tulkintojen tukemista, mutta samalla tarkastelua, ketkä saapuvat taiteen pariin ja ketkä eivät. Yleisön kokemuksia selvitetään ja Jyväskylän taidemuseossa saa muun muassa jättää yleisöpalautetta, mitä käy-

tetään museon toiminnan kehittämisessä. Yleisötyötä toteuttaessa tulee ottaa huomioon sen yleisö. Onko kyseessä kouluryhmä, turisti, seniori taidekerhon ryhmä vai perhe. Jokaisella eri ikäryhmällä on omat tarpeensa ja tulee ottaa huomioon monia eri asioita liittyen saavutettavuuteen ja diversiteettiin. Kun tietää oman kohderyhmänsä voi lähteä miettimään, miten otetaan huomioon eri tavoin liikkuvat, havaitsevat ja ymmärtävät ihmiset. On suuri ero siinä, onko kyseessä henkilö, joka omaa ammatillista tietoa taiteesta, 8.-luokkalainen ensikertalainen museossa tai muutamia vuosia itseharrastanut taiteenhailija, jolla on jotain tietoa taiteenhistoriasta. (Kaitavuori 2015)

Yleisötyötä kohdennetaan nuoriin ja nuorten viihtyvyyteen kiinnitetään huomiota museoissa. Jyväskylän taidemuseo on tehnyt työtä sen eteen, jotta lapset ja nuoret saisivat positiivisen mielikuvan museosta. Taidemuseon verkkosivuilla kerrotaan, miten museoon voi vapaasti tulla hengailemaan, viettämään aikaa kaverien tai perheen kanssa ja alle 24-vuotiaat pääsevät ilmaiseksi museoon joka päivä. Erityisesti taidemuseon kolmannessa kerroksessa sijaitsevaa tilaa on mainostettu oleskelutilana, jossa voi vaikkapa pelaila, istuskella säkkituoleissa, tehdä palapelejä, tutustua taidekirjoihin tai leikkiä RGB-valoseinällä. Museon verkkosivuilla kerrotaan myös mahdollisuutta tavata aulassa kavereita tai tarjoaa mahdollisuuden koko perheen kanssa hengailuun yhteisin voimin. Museossa voi selata nettiä ja hädän yllättäessä pääsee kaupungin kauneimpiin taideveissoihin. (Jyväskylän taidemuseo, 2020)

Jyväskylän taidemuseossa järjestetään avoin paja toimintaa kerran viikossa taidemuseon taikatilassa, mikä on avoinna kaikille kuvan tekemisestä kiinnostuneille. Avoin paja ei sulje ketään pois iän, omien taidekykyjen tai varallisuuden perusteella, koska avoimeen pajaan osallistuminen ei maksa mitään ja tarkoituksena on tarjota jokaiselle tilaisuus heittäytyä luovuuden pariin. Tämän lisäksi museossa pidetään tilaus työpajoja, joiden aiheet ja menetelmät liittyvät ryhmien esittämien toiveiden mukaan. Museon verkkosivuilla mainostetaan työpajojen sopivan muun muassa TYHY-toiminnan virkistykseksi työyhteisölle, ohjelmaksi polttariporukalle tai miksei vaikka ajanviettona perheen yhteisellä toiminnolla. Työpajat eivät edellytä aikaisempaa kokemusta tai taiteen harrastusta ja esimerkiksi Grafiikan alkeet- grafiikan menetelmiä kokeileva työpaja sopii kaiken ikäisille. Valmistuneet työt saa mukaan kotiin vietäviksi ja mahdollisuus kerho tyyppiseen toimintaan on järjestettävissä. (Jyväskylän taidemuseo 2020)

Yhteistyössä ja muiden toimijoiden kanssa järjestettyjä yleisötyöpajoja ja -kursseja pidetään säännöllisesti ja koska teemojen määrä on laaja, niin löytyy sopivaa tekemistä niin isoille kuin pienille. Museossa voi myös juhlia syntymäpäiviä. Mikäli haluaa vietää Harlekiinin kekkerit museossa, niin silloin tutustutaan näyttelyyn ja osallistutaan työpajaan. Kekkerien aikana huoltaja tai huoltajat pääsevät tutustumaan ilmaiseksi näyttelyyn. Harlekiini kekkerien aikana vietetään aikaa myös herkuttelun ja rennon seurustelun parissa. Museolta voi ostaa kekkerihin lisänä palvelun, missä tarjotaan herkkubuffetti, mihin kuuluu jäätelöä, keksejä, karkkia yms. Vaihtoehtoisesti voi tuoda omat herkut paikalle. Jyväskylän taidemuseo tarjoaa myös soiva vauvojen värikylypöytätoimintaa, missä perheen pienimmille suunnatussa moniaistisessa kuvataidekoulussa vauvat pääsevät ilmaisemaan itseään kuvallisesti luonnonväreillä. Tuokioihin liitetään usein musiikillisia elementtejä kuten lauluja, loruja sekä musiikin kuuntelua. (Jyväskylän taidemuseo 2020)

Jyväskylän taidemuseossa järjestetään usein yleisöopastuksia, jotka voivat esimerkiksi olla taiteilijatapaaminen, muistiystävällinen museokierros tai esittely jonkun taiteenlajin historiasta. Lähtökohtaisesti yleisöopastuksiin osallistumien ei maksa mitään, koska siten taataan helpommin saavutettavuus kaikille varallisuudesta huolimatta. Museoon voi olla yhteydessä, jos haluaa tilata opastuksen omalle ryhmälleen. Sopi muksen mukaan voidaan järjestää vieraskielisiä opetuksia. Museon tekee yhteistyötä myös kulttuuriluotsien kanssa. Kulttuuriluotsi ei ole museon opas, vaan vapaaehtoinen kulttuurin ystävä, jonka kanssa voi käydä yhdessä museossa, jos kaipaa seuralaista museokierrokselle. (Jyväskylän taidemuseo 2020)

Jyväskylän taidemuseo tekee työtä sen eteen, että museo olisi saavutettavissa jokaiselle. Kaikkien ihmisten tulisia saada tilaisuus nauttia taiteesta, minkä vuoksi museot tukevat työtä saavutettavuuden suhteen. Tukea tulisi antaa erityisesti niille ihmisille, jotka joutuva olemaan riippuvaisia muiden ihmisten avusta ja asenteista. Kun kyseessä on vaikka taidetta tekevä vammainen nuori, niin vähättelevä yleisö tai taiteen tekemisen toteuttaminen suunnattoman vaikeaksi, käy taiteen teko mahdottomaksi. Vaikeakaan vamma ei tee elämästä huonoa ja vähempiarvoista, kunhan yksilö saa kokea olevansa hyväksytty ja hänelle annetaan tarvitsemaan apua ja tukea, olipa kyse sitten taidetta tekevä sokea nuori tai henkilö, joka yrittää päästä pyörätuolin kanssa museoon. (Haveri 2014, 112-113)

Museo on ottanut huomioon toiminnassaan saavutettavuuden eri tavoin. Museo tuo esiin omilla nettisivuillaan, missä museon sijainnista katsottuna löytyvät lähimmät parkkipaikat. Samoin tietoa taksitolpan ja linja-autojen paikallisliikenne keskuksen sijainti löytyy. Jyväskylän taidemuseo on liikkumisesteetön ja liikkumisesteisten WC-tila löytyy. Rakennuksesta löytyy hissi, jolla pääsee kaikkiin kerroksiin. Asiakkaat voivat pyytää apuvälineitä kuten suurennuslaseja ja taskulamppuja. Henkilökunnalta voi kysyä apua ja heidän läsnä ollessa on mahdollisuus kosketella joitakin teoksia. (Jyväskylän taidemuseo 2020)

Museo tarjoaa kuvatulkkauksia verkkosivuiltaan. Kuvailutulkkaukset on visuaalisuuden sanallistamista, Visuaalinen ärsyke muutetaan puhutuksi tai kirjoitetuksi kieleksi. Kuvailutulkki ei tulkitse, vaan antaa tilaa vastaanottajan omalle tulkinnalle. Kuvailutulkkauksella pyritään tarjota taidenäyttelyn teokset sanallisesti niin, että heikkonäköisellä tai sokealla on tilaisuus kokea taidetta samassa määrin yhdenvertaisena henkilönä näkevien joukossa. Kuvailutulkkaukset voi auttaa myös muita ryhmiä, kuten maahanmuuttajia, ikäihmisiä tai autismin kirjon omaavia henkilöitä ymmärtämään paremmin näyttelyä. (Näkövammaisten kulttuuripalvelu 2020; Jyväskylän taidemuseo 2020)

4 TAIDE JA KULTTUURI SEKÄ MENETELMIEN KÄYTTÖ

Koko lähtökohta taidekasvatukseen lähtee siitä käsityksestä, että taide kuuluu kaikille. Yksilöä kehittävän vaikutuksen lisäksi taidekasvatukseen liittyy sekä vanhaa korkeakulttuuria ja kulttuuriperintöä, että taiteen kentän uudistumista. Nuoria halutaan lisätä korkeakulttuurin pariin, mutta toteutus vaihtelee. Taiteen uudistumisen tapoja on lisätä uusia taidemuotoja arvostavan yleisön kasvattamista. Koululaitos, harrastus- ja järjestötoiminta pohjustavat taidekasvatukseen ja taiteen opetusta.

Kulttuuriyhdistykset tarjoavat taidetta ja samalla yleissivistävää taidekasvatusta harrastustoimintana. Mahdollisuus kasvaa pienestä pitäen taiteen parissa on tullut helpommaksi. Nykyään on taidepainotteisia päiväkotia, taide- ja taitoaineita painottavia peruskouluja sekä lukioita. Näiden päiväkotien ja koulujen taidekasvatukseen kuuluvat usein vierailut taidelaitoksissa, teatteriryhmissä, sinfoniaorkestereissa tai sitten nämä tahot voivat tulla peräti esiintymään päiväkotien ja koulujen tiloihin. Nämä kaikki

toimet tukevat kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamista sekä ymmärrystään omasta kulttuuriperinnöstään ja kulttuurisesta monimuotoisuudesta. (Anttila, Rensujeff, 2009, 17-18)

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan myös niin oppilaiden kuin opettajienkin taustatekijöiden, kuten monikulttuurisen identiteetin tai uskonnollisen taustan huomioon ottamista kuin itse opetustilannetta. Kun tämä otetaan huomioon, se mahdollistaa ymmärtämään taideoppimisen monimuotoista luonnetta sekä haastaa opettajat tarkastelemaan oppilaiden taustoja ja oppimistyyliä opetuksessa. Erilaisten lähestymistapojen kokeilu edesauttaa taidekasvatuksen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen luokkatilan vaihtelu on tärkeää ja tunnin voi aivan hyvin pitää ulkona luonnossa tai museossa. Oppimistiloja löytyy kyllä, kun hyödyntää erilaisia kulttuurilaitoksia, luontoa tai tietoverkkoa, jotka tarjoavat vaihtoehdon perinteiselle luokkahuone opetukselle. Painottaessa oppimisympäristön merkitystä, korostuu myös mahdollisuus antaa tilaa erilaiselle oppimiselle. (Räsänen, 2008, 90-91)

Museossa tehdyt vierailut mahdollistavat uudenlaisen oppimiskokemuksen, missä rikotaan perinteistä kaavaa oppimiseen. Kaikissa kouluissa ei välttämättä rikota perinteisiä kaavoja helposti, joten Taidetestaajat-hanke laittaa oppilaat oppimaan, sekä ennen kaikkea kokemaan taidetta uudessa ympäristössä. Tarkoituksena ei ole pääsääntöisesti opettaa taidetta tai kuva-analyysia oppilaille, vaan heille annetaan mahdollisuus kokea, kokeilla ja tuntee taidetta uudessa ympäristössä. Museon näyttelyn työt edustavat erilaisia tyyliuuntauksia ja taiteen muotoja. Näiden teoksien avulla pääsee kurkistamaan monen eri taidemaailman suuntaukseen, eikä näyttelyssä ole pelkästään maalauksia. Museovierailun aikana oppilaat katselevat taidetta, jonka avulla he muodostavat uutta tietoa ja uusia näkemyksiä maailmasta.

Kuvien analysointi ja tulkinta kehittävät kuvanlukutaitoa ja kuvallista ajattelua. Kuva-analyysilla tarkoitetaan tässä yhteydessä yleiskäsitteenä kaikille niille metodeille ja suhtautumistavoille, joilla pyritään tulkitsemaan ja luonnehtimaan kuvaa. Se, miten lähestytään tarkastelemaan tätä käsitystä, riippuu paljolti siitä, miten ne painottuvat tekijän, teoksen ja vastaanottajan osuutta taidekokemuksen syntymisessä. Taidekokemuksen syntyyn liittyy siis monta tekijää. Sen syntymistä voi edesauttaa opettaja, museolehtori, opas tai joku muu taidemaailmaa edustava henkilö. (Räsänen, 2008, 148)

Kulttuurin määrittely on laaja käsite, mutta yhtenä käsityksenä pidetään sitä, miten se luo perustan koko ihmisenä olemiselle. Taiteen ja kulttuurin rooli ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja hyvinvoinnissa on noussut keskeiseen asemaan kansainvälisten järjestöjen raporteissa. Pragmaattinen filosofia antaa pohjan laajalle kulttuurikäsitteelle, joka määrittelee taiteen kokemukseksi. Pragmaattinen tiedonalue sulkee sisäänsä arkielämään kuuluvan sattumanvaraisuuden, jonka säännönmukaisuuksien hahmottaminen edellyttää kokemusperäistä tutkimusta. (Kauppinen 2016, 56)

Pragmaattista filosofiaa tutkinut John Dewey kuvaa teoksessa ”Art as Experience” ihmisen olevan aisteilla varustettu olio, joka on yhteydessä ympäristöönsä jatkuvassa kosketuksessa. Kokemus on siis vuorovaikutuksellinen prosessi. Kaikki mitä ihminen kokee, on perustana tässä vuorovaikutuksessa. Kaikki hänen kokemansa perustuu vuorovaikutukseen. Ei ole muuta vaihtoehtoa kuin sopeutua ympäristöön elämisen jatkumisen kannalta. Kokemukseen liittyy tavallisesti ristiriita, sekä pyrkimys sen poistamiseen ja lopuksi uusi tasapainotila. Tämä ristiriita voi olla, vaikka unen puute, kylmyys ja jano. Ihmisen ja ympäristön tasapaino on järkyttynyt ja ihminen alkaakin etsiä uutta tasapainoa. Ennen kuin tasapainotila on saavutettu, olio järjestelee itsensä ja ympäristöään uutta tasapainotilaa varten. Paluuta vanhaan ei välttämättä koskaan kuitenkaan tapahdu. Sopeutuessa jatkuvaan vuorovaikutukseen ja epäsuhtaiseen rytmiin, olion kasvu, kehittyminen ja näiden laajempien yhteyksien kokemuksellisuus mahdollistuu. Kokemus on eräänlainen prosessi, mikä siten täydentää ihmisen ja hänen vaikuttavien asioiden vuorovaikutusta. Jokainen yksittäinen kokemus on osa kokemusten jatkumoa. Se, miten hahmotamme ja muovaamme maailmankuvaamme, tapahtuu kokemusten ja toimintamme kautta. Sivistys ja kasvatus tapahtuu kokemusten avulla. Tämä kasvu on kokemusten merkitysten ja yhteyksien rikastuttamista ja laajentamista. Dewey korostaa sitä, miten jokapäiväisellä kokemuksella ja taiteella on yhteys. Emme voi vain yrittää ymmärtää taidetta tarkastelemalla sitä sellaisena kuin se on, vaan meidän on mentävä inhimillisen kokemuksen alkulähteille ja tarkasteltava sitä, kuinka pitkälle nämä jalostuneet kokemukset taiteen äärellä ovat kasvaneet esteettisen kokemuksen mukana. (Kauppinen 2016, 56; Laukkanen 2013, 7-8)

Deweyn teoria liittyen esteettiseen kokemukseen tuo esille, miten sen kokeminen on jo itsestään merkityksellistä. Tällä voi olla positiivisia vaikutuksia pitkään kokemuksen jälkeenkin. Esteettisessä kokemuksessa havainnot täydentyvät niiden kehittyessä ja niille ominainen piirre on merkityksen kirkastuminen. Nuori voi kokea museossa näitä

tuntemuksia katsoessaan teoksia, missä voi sisäistää sommittelun merkityksiä, värien vivahduksia ja oppia tekemään havaintoja, mitä ei välttämättä ennen olisi osannut. Näitä ymmärryksen hetkiä saattaa tapahtua myöhemminkin elämässä, vaikka taiteella ei olisi tarjottavanaan intensiivistä havaintoa, on mahdollista, että se opettaa uusia tapoja havaita tai kasvattaa omaa ymmärrystä. (Laukkanen 2013, 27-28)

Kulttuuri ei pysy samanlaisena, vaan ihminen muokkaa sitä uudeksi kaiken aikaa. Aivan kuin opastuksen aikana pidetyssä taidepajassa, oppilaat ammentavat näkemäänsä taidetta kirjoittaessaan työpaja tehtäväänsä ja luovat siten uutta. Markku T. Hyyppä (2013) tuo esiin kulttuurin voiman, millä on mahdollisuus tuoda osallistumisen kulttuurin tekijänä ja vastaanottajana yhdistää ihmisiä. Hän perustaa ajatuksensa siihen, että kulttuurisen pääoman sosiaalinen ulottuvuus tuottaa yhteistä hyvää. Kohdatesaassa taide-elämyksen taitelijan sekä ryhmä toveriensa kanssa seuraa yhteenkuuluvuuden tunne. Hyyppän mukaan taiteen ja kulttuurin vaikutuksista syntyneet elämykset eivät silti tuota välittömästi positiivisia vaikutuksia terveyden ja hyvinvoinnin suhteen. Suurempi merkitys tulee ihmiselle olla osana kulttuuriin osallistujia yhdessä toisten kanssa elämyksen sijaan. (Kauppinen 2016, 56-57)

Taidekasvatuksen periaatteita ja käytäntöjä suositellaan niin lapsille, ja nuorille kuin kaikenikäisille elinikäisen oppimisen yhtenä muotona. Taiteen monialaisten ja kulttuuristen näkökulmien ajatellaan muun muassa edistävän identiteetin rakentumista, kulttuurienvälisyyttä, hyvää kansalaisuutta ja rauhankasvatusta, joka on kestävänsä tulevaisuuden edellytys. (Itkonen 2019)

4.1 Menetelmänä Visual Thinking Strategies

Jyväskylän taidemuseossa on oppaita kehoitettu hyödyntämään opastuksen aikana keskustelemaa kuvan tarkastelua, eli Visual Thinking Strategies. Visual Thinking Strategies (VTS) on metodi, jossa keskustellaan taideteoksesta tarkan rakenteen mukaan. Vaikka kyseessä on tarkka rakenne, se perustuu osallistujien näkökulmasta luovaan ja vapaamuotoiseen keskusteluun. Ryhmän ohjaaja ei etsi oikeita vastauksia, koska ei ole olemassa oikeita vastauksia. Hän ei tuo esiin omaa näkökantaansa, vaan kyseessä on vuorovaikutteinen keskustelu. Ohjaaja pysyy neutraalina, eikä näytä tunteitansa antaen merkkejä siitä, että olisi jossain määrin tyytyväinen tai tyytymätön vastaukseen.

Hän kuuntelee jokaisen vastauksen loppuun ajatuksella ja vastaa siihen. Keskustelun aikana aiemmat kokemukset ja tietopohjat mahdollistavat ymmärrystä uusille asioille ja oivalluksille. (mt,)

VTS-menetelmä on yhdysvaltalaisen psykologi Abigail Housenin ja museokasvattaja Philip Yenawinen kehittämä keskustelemaan kuvan tarkastelun visuaalisten taiteiden opetukseen. Sitä voi soveltaa joko museo-opetukseen aikana, pienryhmien kanssa tai vaikka luokkahuone tilanteessa. Monet yhdysvaltalaiset koulut käyttävät sitä koulun opetusohjelmassa. Monissa museoissa VTS-menetelmää käytetään opastusmuotona tai keskustelun virityksenä. (mt,)

Tiivistäessä menetelmän toiminnan lyhyesti se tapahtuu näin:

1. Ohjaaja katsoo hiljaa hetken aikaa yleisön kanssa taideteosta/kuvaa. Tämän jälkeen ohjaaja esittää katsojille kolme kysymystä.
2. Mitä tässä kuvassa on meneillään?
3. Osallistujat vastaavat. Ohjaaja osoittaa osallistujien mainitsemia kuvan kohtia, tiivistää vastauksen omin sanoin. Hän ei saa lisätä omia tulkintojaan sekä pysyy neutraalina.
4. Mikä kuvassa havaitsemasi saa sinut sanomaan noin?
5. Osallistuja etsii kuvasta tuntemukselleen perustelun. Ohjaaja ei lisää omia tulkintojaan, vaan pysyy edelleen neutraalina.
6. Mitä vielä voimme löytää?
7. Me -sana korostaa yhteistä katseluhetkeä. Ohjaaja ei lisää omia tulkintojaan, vaan pysyy neutraalina. Tämän jälkeen hän kiittää keskustelusta, mutta ei tee lopputiivistystä. (mt,)

5 OSALLISUUS JA MURROSIKÄINEN NUORI

Osallisuus ja osallistaminen ovat herättäneet keskustelunaiheita monessa suunnassa, olipa kyseessä kuntalaisten saaminen mukaan kunnan toimintaan tai kulttuuripoliitiikka. Tällä hetkellä osallisuuden käsitteestä ei ole selkeää, täsmällistä ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää, vaikka yrityksiä sen määrittelemiseksi on tehty. Yksi syy voi

olla siinä, että sille ei ole ollut helppoa löytää muista kielistä selkeää vastinetta. Esimerkkinä englannin kielen termi ”*participation*” voidaan kääntää osallisuudeksi, että osallistumiseksi. Suomen kielessä taas osallisuus on sanana moniulotteinen, kun sitä vertaa englannin kielen termiin ”*capability*”, mikä viittaa kykenemiseen, tavoittelemiseen, eli toimintaan. Suomen kielen sana osallisuus on myös olemista, mutta myös kiinnittymistä niihin voimavaroihin, joita tarvitaan toimintaan. (Nivala, Rynänen 2013, 8-9; Kaihlanen 2018, 8; Isola & Kaartinen & Leemann & Lääperi & Schneider & Valtari & Keto-Tokoi 2017, 10)

5.1 Osallisuuden merkitys yksilölle ja sen saavutettavuus

Parhaimmillaan osallisuus on vain muutakin kuin pelkkää mukana oloa. Se rakentuu dialogista ja vastavuoroisesta reflektoinnista. Siinä otetaan toinen aidosti huomioon aktiivisesti ja samalla se on aktiivista mukana oloa. Osallisuus ymmärretään yleensä tunteena, että on aidosti mukana, oli kyse sitten mistä yhteisöstä tai toiminnasta. Osallisuuden kokemus yksilölle vaikuttaa moneen asiaan, kuten siihen millaisen osan mahdollisesta toimintakyvystään ihmisellä on otaksuttavaa ottamaan käyttöönsä. Jo pelkästään se, miten ihminen tulee nähdyksi ja kuulluksi toiminnassa. Kaikki lähtee vuorovaikutuksesta, millä tavalla elämän mieli ja yhteiset merkitykset kohtaavat ihmisten, taiteen tai luonnon kanssa. Nämä erilaiset merkitykset jättävät meihin jäljen, mikä varastoituvat ajatuksiimme, kokemuksiin ja muistoihin. Millaisia sanoja, kuvia, sävelmiä, tunteita ja aistimuksia koemme. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2020; Känkänen 2013, 71).

Pohdittaessa miten ideaalisella tasolla ihmisen osallisuus tapahtuu hänen elämässään, on Max Neef (1991) kuvaillut sen siten, että ihmisellä on yhteys omiin tarpeisiinsa ja hänellä on mahdollisuus toteuttaa itseään. Tätä varten tulisi katsoa, mitä osallisuus omassa elämässä edellyttää, että välittömiä olemassaolon tukevia keinoja, jotka auttavat tyydyttämään inhimillisiä tarpeita. Tarkastellessa ihmisen psykologisia tarpeita positiivisen psykologian kannalta ovat Edward L. Decin ja Richard M. Ryanin (1985) päätyneet siihen, että ihmisellä tulisi olla mahdollisuus todistaa oma kyvykkyytensä, kokea yhteisyyden ja autonomisen tuntemukset. Frank Martela ja Richard Ryan (2015)

lisäisivät tähän vielä hyvän tekemisen ja Antonovsky Aaron (1989) elämän hallittavuuden, ymmärrettävyyden ja merkityksellisyyden. (Koivisto & Isola & Lyytikäinen 2018, 8)

Nuorisotutkimusseuran julkaisemasta Taidetestaajat-tutkimuksesta käy ilmi, että harvaan asutuilla alueilla asuvat nuoret ovat hyvin tietoisia palvelujen ja koulutusmahdollisuuksien rajallisuudesta omalla asuinpaikallaan. He ovat kuitenkin siten tottuneet pitkiin etäisyyksiin ja tyytyvät vähäisiin palveluihin. (Laine, Sofia & Hartman, Maaria 2019, 77-78) Monet nuoret, jotka saapuvat Jyväskylän taidemuseolle saattavat tulla paikalle pitkänkin matkan takaa. Joillakin nuorilla oli taas mahdollisuus kävellä paikalle.

Vuoden 2017 Nuorisobarometrin lisäotos tukee Taidetestaajat-tutkimuksen tulosta. Palvelujen ja harrastusmahdollisuuksien vähäisyys on yksi syy, miksi nuorilla ei ole mahdollisuuksia tutustua muun muassa taiteen maailmaan museolla. Harvaan asuttujen alueiden nuorille koti ja perheen toimintakulttuuri ovat tärkeitä osatekijöitä liittyen siihen, kuinka paljon nuorilla on pitkälti vapaa-aikaa. Nuorilla ei myöskään ole samalla lailla mahdollisuuksia käydä kaupoilla tai syödä pikaruokaa, kuten nuorilla, jotka käyvät usein kaupungeissa. Joskus pitkien etäisyyksien ja niihin liittyvät kuljetukset, voivat riippua perheen taloudellisista resursseista, mikä vaikuttaa siten nuorten harrastusmahdollisuuksiin, kouluvalintoihin ynnä muihin valintoihin elämässä. Jos on vaikea päästä museon äärelle, niin on pienempi mahdollisuus lähteä sinne spontaanisti vierailulle. (Pulkinen & Rautapuro 2017, 43)

Keskustelussa osallisuuden kulttuurista siihen vaikuttavat suuresti monet eri seikat, kuten aiemmin mainitut maantieteelliset olot, ympäristön ulkoiset puitteet, sekä yhteiskunnan ja yhteisön asenteet, arvot sekä toimintamallit. Nämä kaikki vaikuttavat koettuihin ihmissuhteisiin, henkiseen ilmapiiriin ja siten, miten toimitaan muun muassa taiteen suhteen.

5.2 Osallisuus ja nuoret

Lasten ja nuorten osallistumisesta sekä osallisuuden edistämisestä on ollut puhetta suomalaisessa lapsipolitiikassa 1960-luvulta lähtien. Näiden asioiden edistäminen on edennyt hitaasti, mutta vahvistui 1990-luvun aikana. Erityisesti lapsen näkyvyys ja

osattomuuden tila tulivat esille. Tällöin menetelmällinen ideaali lapsen osallisuudesta lähti toteutumaan ja kehittymään. Monenlaiset lapsilähtöiset työmenetelmät ja toiminnalliset välineistöt, mitä hyödyntää lasten kanssa, ovat saaneet alkunsa lapsen osallisuuteen liittyvistä kritiikistä. Lapsilähtöinen työote on vaikuttanut moniin eri menetelmiin, kuten dialogiseen menetelmään, läheisneuvonpitoon, erilaisiin toiminnallisiin ja taidelähtöisiin menetelmiin. (Känkänen 2013, 71)

Osallisuuden lähtökohtana on olla kiinnittynyt yhteisöön, ryhmään, yhteiskuntaan tai tässä tapauksessa nuorilla useimmiten koululuokkaan. Se merkitsee kokemusta jäsenyydestä. Samalla se merkitsee mahdollisuutta tulla kuulluksi tulemisen ja tekemisen kautta. Jotta ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta, tulisi hänen saada tulla kuulluksi juuri sellaisena kuin hän on ja siten vaikuttaa elämän kulkuun sekä yhteisiin asioihin. Ei pelkästään yksilönä, vaan myös yhteisön tai ryhmän kautta saadessa nauttia kokemuksesta ja luottamuksesta kokonaisuutena. Osallisuudessa tulee olla oikeus saada kuulua itseensä koskevaa tietoa ja olla vaikuttamassa itseä koskeviin päätöksiin. Lapsen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia tuodaan esiin päiväkodissa ja koulussa, mutta yleisesti ottaen tämä hoidetaan näennäisellä tai edustuksellisella demokratialla. (Känkänen 2013, 71-72; Kiilakoski 2008, 10, 47-48)

Osallisuus on toimintaa, missä pyritään yhteiseen ymmärrykseen ja tavoitteen rakentamiseen. Se on vaikuttamista yhteiskunnan, yhteisön tai ryhmän asioihin. Mikäli lapset ja nuoret haluavat toimijoiksi mukaan toimintaan, tulisi heidät ennen kaikkea nähdä sellaisina. He ovat toimijoita, joilla on perusteltuja näkemyksiä itseään koskevista asioista ja elämänpiiristä. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2020; Kiilakoski 2008, 10, 47-48) Ei pelkästään riitä, että heitä kuunnellaan, heitä tulisi kuulla. Nuoren mukaan ottaminen, tai yksinkertaisesti kysyminen mukaan museoon ovat jo keinoja, mitkä voivat rohkaista nuorta menemään museoon.

Nuorten osallisuuteen kannustetaan ja vaikutetaan yhteiskunnassa esimerkiksi nuorisolain avulla. Nuorisolaissa tuodaan esiin, kuinka tärkeää on tukea nuorten osallisuutta. Nuorisolain tarkoitus on tukea nuorten kasvua, itsenäistymisestä, yhteisöllisyyttä, edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista. Samalla tuetaan sekä edistetään nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista,

mitkä parantavat nuorten kasvu- ja elinoloja. Lähtökohtana tavoitteille ovat yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteisötyö. (Asetus nuorisolaissa 1285/2016) Tärkeää olisi, että nuori saisi kokea, että hän kuuluu yhteisöön ja on sen jäsen. Hän riittää juuri sellaisena kuin on ja tulee kuulluksi sekä kokee tulevaisuuden kohdatuksi tasavertaisena henkilönä muiden joukossa. Osallisuus yhteisössä tapahtuu nuoren osallisuutta tukevassa toiminnassa, missä hän voi vaikuttaa asioihin ja saada vastuuta niiden kehittämiseksi ja muuttamiseksi, sekä sen lisäksi näkee, että jokaisella on mahdollisuus tähän samaan toimintaan kuin hänelläkin. Ryhmään sitoutuminen vahvistuu, kun ryhmä ja sen toiminta koetaan kiinnostavaksi. (Kiilakoski 2008, 10, 47-48)

5.3 Nuorisotyön tapojen menettely osallisuuden suhteen

Nuorisotyö on muodoltaan uniikki järjestelmä. Siinä seurataan nuorten tarpeita, joiden mukaan sisältöä tuotetaan ja toimitaan epämuodollisesti. Nämä sisällöt ja menetelmät pohjautuvat nuorten omille tarpeille ja innokkuudelle. Nuorisotyöstä ei tule mitään, mikäli nuoret eivät koe näiden toimien ja sisältöjen olevan mielekkäitä. Nuorisotyö pohjautuu ja edellyttää nuorten ottavan osaa nuorisotyön toimintaan, tämä ylläpitää nuorten osallisuutta. Voisi sanoa, että osallisuus on nuorisotyön vaikutustavoite ja väline. Osallisuutta on integroitu nuorisotoiminnan sisältöön ja nuorisotyöntekijän tulisi omaksua osallisuuden kuuluvan osaksi perustyötä riippumatta siitä, oliko kyseessä kulttuurinen nuorisotyö tai alueellinen nuorisotoiminta lähiön nuorisotilalla. (Cederlöf 1998, 40; Mönttinen 2011, 28)

Nuoria pyritään tukemaan tekemään valintoja aktiiviseksi kansalaiseksi muotoutumisessa. Aktiivisella kansalaisuudella viitataan yksilöön, jolla on taitoja, tietoja ja kokemuksia sekä motivaatiota, mitä hyödyntää yhteiskunnan osallistumisen eri osa-alueilla. Näitä alueita ovat sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja poliittinen osa-alue. Näitä taitoja voi oppia nuorisotalon non-formaalissa oppimisympäristössä. On kuitenkin otettava huomioon, että osallistamisessa löytyy ongelmallinen käsite. Se sisältää ajatuksen siitä, että toista ihmistä aktivoidaan ja annetaan keinot toimia ja päästää ääntä. Kuitenkin, on mahdollisuus, että unohdetaan se, miten nuoret toivovat osalli-

suuden tapahtuvan tai sen, etteivät he välttämättä halua osallistua aktiivisesti toimintaan. Osallistamiseen on suhtauduttava kriittisesti, mutta se ei tarkoita sitä, että se tapahtuisi nuorten osallisuuden kustannuksella. (Mönttinen 2011, 28; Pyyry 2012, 35)

Yhteisöpedagogi on nuorisotyössä ammattilainen, joka koulutuksensa ansiosta tietää, miten ohjata yksilöä toimivaksi yhteisön jäseneksi. Hän raivaa osallisuuden esteitä pois yhdessä yksilön kanssa. Yhteisöpedagogin työpäivään kuuluu kohtaamista, osallistamista, hallinnointia johtamista tai jopa talousasioita riippuen ammattikuvasta. Nuoria kohdatessa tulee omata ongelmanratkaisutaitoja, tarjota mahdollisuus vertais-tukeen ja olla läsnä nuorten huolille. Nuorta tulisi ohjata ja auttaa. Nuoren taustan ja osaamisen taitojen huomioon ottamalla voi jättää tilaa nuorelle, jotta hän voi itse oivaltaa ratkaisun ja siten tukea nuoren kasvua itsenäiseksi aikuiseksi kasvamisessa. Yhteisöpedagogilla on valmiudet ja tietoa suunnitella nuorten kohtaamista tukevaa toimintaa museolla. Yhteisöpedagogi voisi tehdä yhteistyötä museoiden kanssa, kun suunnitellaan yleisötyötä nuorille. Yhteisöpedagogilla on tietämystä toimijana ohjaus- ja vuorovaikutus osaamisessa. Hän ymmärtää nuoren kasvun tukemisesta, kuinka innostaa sekä yksilöä että yhteisöä.

Pedagogisella osaamisalueella tunnetaan kasvatuksen ja kehityksen lainalaisuuksien tuntemista, mutta osataan myös soveltaa tietoa käytännössä. Tämän vuoksi toimija ymmärtää kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä käytettävän kasvatuksellisten toiminta menetelmien tietoperusta ja siten osaamista löytyy, miten käyttää ja kehittää erilaisia toimintaympäristöön sopivia toiminnan ohjauksen menetelmiä. (Nyman 2011, 88)

5.4 Koulun merkitys osallistamisessa

Nuorten ja lasten vapaa-ajan edistävää toimintaa tukevat sosiaali- ja terveysministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. (Nummela 2019, 14) Koulut voivat tukea nuoria löytämään vapaa-ajan toimintaa esittelemällä heille mielekästä toimintaa koulun ulkopuolella. Retket taidemuseolle, ovat yksi tämänkaltaisen toiminta, mitä kautta nuori saa mahdollisuuksia tutustua taide keskeiseen harrastustoimintaan. Nuorisobarometri 2017 tuo esille sen, miten koulun ulkopuolella tapahtuva osaamisen karttumi-

sella on merkitys nuorille, sillä vapaa-ajan toiminta voi harjoittaa ryhmätyö- ja organisointitaitoja, kykyä ymmärtää erilaisuutta, ja mahdollistaa käydä merkityksellistä ja rakentavaa dialogia. (Pekkarinen, Myllyniemi 2017, 2-6)

Koulun toimintaperiaate perustuu suorittamiseen. Oppilaan tulee koko ajan näyttää oma osaamisensa ja pyrkiä hyviin suorituksiin. Museon mentäessä tulisi erottautua selkeästi tästä ajatusmaailmasta ja toimintaperiaatteesta. Oppilaat voivat kokea olevansa jatkuvan arvioinnin kohteena, eikä tämä arviointi lopu välttämättä edes museossa ollessa. (Kallio 2015, 98)

Se miten nuoret mieltävät retken taidemuseolle kertoo paljon siitä, miten he tulevat vastaanottamaan taidetta ja osallistumaan museossa. Mieltävätkö nuoret taidemuseon olevan oma tilansa, vierailu taidemuseossa vai onko se pakollinen paha osa koulua. Joissakin kouluryhmissä saattavat oppilaille asetetut roolit estää heitä taiteen katsomisen "heittäytymisessä" tai oppilaiden ryhmissä on henkilöitä, jotka estävät toisia nauttimaan näyttelystä. Lähtökohtana on, että nuorella olisi jo yksilöllinen asema osallisuuden yhteisössä, missä hänellä on mahdollisuus vaikuttaa omassa yhteisössä. Kun nuoret voivat luottaa toisiinsa, he kunnioittavat toisiaan ja uskaltavat toimia vapautuneemmin antamatta painoarvoa liikaa sille, miltä he vaikuttavat muiden silmissä. Tällöin he voivat olettaa, että heidät hyväksytään juuri sellaisina kuin he ovat ja tämän vuoksi heillä on vapaus toimia ilman painolastia tarkkailusta tai tietyn aseman säilyttämisestä.

5.5 Nuorten kohtaaminen ja museo kohtaustapaikkana

Työskennellessä lasten ja nuorten parissa tulisi olettaa automaattisesti hyvää ja nähdä myönteisessä valossa nuorten ja lasten vahvuuksia, voimavaroja ja onnistumisia. Ongelmia ja riskejä ei sivuuteta, vaan tarkoituksena on lähestymisvaltainen ja toiminnallinen muutos, missä tavoitteena on nuoren sosiaalisen pärjäävyyden lujittaminen ja yhteiskunnan, yhteisöjen tai ryhmien jäsenyyteen kiinnittyminen. Keskeisintä nuoria kohdatessa on, että riippumatta siitä millaisen taustan tai liittyivätpä ne millaiseen elämäntilanteeseen tahansa, on otettava nuori huomioon yksilönä, jolla on erilaisia kokemuksia ja merkityksiä, jotka vaikuttavat nuoren toimintaan. (Helminen 48-49; Leppävuori & Timonen-Turtiainen 2018)

Kontrolli ei ole aina automaattisesti kielteistä nuorten mielestä. He tarvitsevat valvontaa ja turvallisia aikuisia, jotka välittävät ja auttavat hankalissa tilanteissa. Merkityksellisintä nuoriin suhtautuessa on muistaa, kyseessä olevan valvonta- ja kontrollitilanne. Ystävällisellä ja kunnioittavalla vuorovaikutuksella pääsee jo pitkälle, kun halutaan saada onnistuneita kohtaamisia. Aikuisten vastavuoroisuuden näkökulmasta katsottuna on mielekästä antaa itsestään pala kohtaamisiin, opastuksen pitäjät ovat läsnä tilanteessa yhtä lailla kuin nuoretkin. (Gretschel 2016, 25, Leppävuori & Timonen-Turtiainen 2018)

Pelkästään museossa käymisen vaikutuksia on vaikea löytää suoraan nuorista, koska muutos ei pelkästään tapahdu kyseisissä nuorissa. Muutosta tapahtuu myös museossa ja oppaissa, koska se vaikuttaa siihen, miten nuori kohdataan museon puitteissa. Oppilaiden omat kokemukset museossa, voivat olla osa kokemuksia, joita he vertaavat kouluissa kokemiinsa, jos näitä paikkoja ei tarpeeksi eroteta. Koulu on usein paikka, jossa opettajan sana merkitsee enemmän kuin oppilaan. Sama voi tapahtua museossa, jos museon oppaan kokemus ja totuus painavat enemmän kuin oppilaan. Nuorten vahva osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä toteuttamisessa voisi olla yksi periaate näyttelyitä suunnitellessa. (Hästbacka 2016, 51-52; Nummela 2019, 23, 27)

5.6 Myönteinen tunnistaminen

Myönteinen tunnistautuminen tukeutuu George Herbert Meadin kehittämään käsitykseen ihmisen sosiaalisuudesta, minkä mukaan ihminen oppii tarkastelemaan itseään sen perusteella, miten muut näkevät hänet. Siten hänen minäkäsityksensä kehittyy sosiaalisesti. Ihminen ohjaa itseään ja toisiaan määrittelemällä tilanteita, asioita ja tapahtumia. Tätä kutsutaan symboliseksi interaktionismiksi, minkä perin mukainen ajatus koostuu siitä, että ihmisen identiteetti rakentuu arkisissa vuorovaikutussuhteissa, joissa peilataan muiden suhtautumista itseensä. Hän ei ole kuitenkaan olosuhteiden tai yhteiskunnallisten rakenteiden passiivinen uhri, vaan itsensä pelaaminen on alati jatkuva tapahtumasarja, jossa toimija on aktiivinen uudelleen määrittelijä. (Hankamäki 2015, 89-90; Siurala 2015, 202-203)

Tämä samantapainen ajattelutapa on yhteneväinen myös nuorisotyölle. Nuorisotyössä pyritään näkemään nuori käytäntöläheisenä aktiivisena oppijana, joka tulkitsee maailmaa ja on myös sen muuttuja. Nuorta kannustetaan tunnistamaan omat vahvuutensa arkisten ympäristöjensä parissa, joissa hän toimii. Tämä ympäristö voi olla koulumaailma tai vaikka taidemuseossa vierailu. Olipa sitten kyseessä opas museossa tai nuorisotyöntekijä nuorisotilalla, niin ennen kaikkea tarvitaan kärsivällisyyttä. Nuorilla on taipumusta mustavalkoiseen ajatteluun, missä jaetaan asiat hyviin ja pahoihin. Nuori saattaa tiedostamattaan dramatisoida asioista ja luo omista sisäisistä konflikteistaan spektaakkelin, mihin aikuinen saattaa lähteä mukaan ja jopa pahentaa tilannetta vaikkei näin olisikaan halunnut tehdä. Suojautuessaan ja puolustaessaan itseään nuori heijastaa omat negatiiviset tunteet ulkopuolisiin. Tämänkaltaisen projektio kuuluu defenssimekanismeihin. Jos haluaa nuoret käyttäytymään hyvin, tulee heistä pitää. Jos näemme nuoren vain järjestyshäiriönä, niin hän tulee olemaan sitä. Mikäli ympäristö antaa nuorelle kokemuksen, että häntä arvostetaan ja hänestä ollaan kiinnostuneita sekä annetaan turvalliset rajat riippumatta siitä, tuleeko joskus hölmöyksiä tehtyä. Useimmiten nuorten vaikeudet ja käyttäytymishäiriöt kärjistyvät, kun ympäristö epäonnistuu tässä tehtävässä. (Leppävuori & Timonen-Turtiainen 2018)

6 KYSELY

Kysely oli suunnattu Keski-Suomen yläasteen kahdeksaluokkalaisille, jotka osallistuvat Taidetestaajat-hankkeeseen ja heidän tutustumiskohteensa on Jyväskylän taidemuseo. Jyväskylän taidemuseossa kävi 13 eri koulua. Tutkimusaineisto edustaa noin 14-15-vuotiaita keskisuomalaisia nuoria. Perusjoukko koostuu kehitysvaiheiltaan, sosiaalisilta kytkennöiltään kuin elämäntilanteiltaan suhteellisen yhtenäisestä homogeenisestä joukosta. Kyselyyn vastaavista nuorista voi herätä mielikuva, että he ovat kilttejä nuoria, toisin kuin ne, jotka jättävät vastaamatta. Mikäli vastauksia ei tule kaikenlaisilta nuorilta, niin on mahdollisuus siihen, että tulos vääristyy. Kyselyn tuotos ei ole täysin validi, koska aineisto saattaa olla vinoutunut. Kaikki vastaukset eivät esimerkiksi olleet analyysikelpoisia vastauksia, mikä oli odotetavissakin. Kaikki nuoret eivät välttämättä hahmottaneet kyselyn merkitystä ja sen tarkoitusta. On kuitenkin huomioitava, että osa nuorista on vastannut kyselyyn tosissaan.

Kriteerejä asetettiin tuloksia analysoidessa, joten hylätyt vastaukset koostuivat asiattomista kommentteista. Vastausten määrä on kohtuullinen ottaessa huomioon sen olevan vapaaehtoinen. Nuoret vastasivat myös taidetestaajien arviointikyselyyn, joten on oletettavaa, että nämä palautteet ovat saattaneet mennä sekaisin tai nuori on kokenut, että jo yhden palautteen antaminen on riittävää.

Kyselyn aineisto koottiin kasaan Webropol-kyselyn muodossa. Vuoden 2013 Nuorisobarometrissä käy ilmi, että nuorten mielestä tehokkaita vaikuttamiskeinoja olivat palautteen antaminen palvelusta. (Myllyniemi 2014, 24-25) Tiedonkeruu tuotti yhteensä kokonaisuudessaan 128 vastausta.

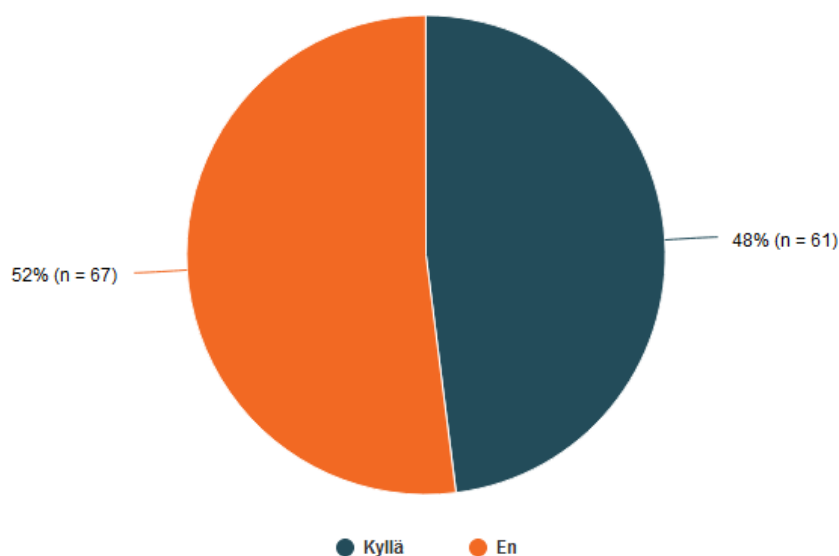
Lähetin museokierrokselle osallistuville opettajille lähetettiin sähköpostia, missä esitelin itseni, miksi olen lähettänyt juuri hänelle viestiä, mikä on opinnäytetyön tarkoituksen ja miksi haluttiin saada nuorten kokemuksia ja mielipiteitä näyttelyyn liittyen. Sähköpostista löytyi myös linkki Webropol-kyselyyn sekä pdf-tiedosto kyselystä, jotta opettaja voisi katsoa läpi millaisesta kyselystä on kysymys. Koin, että opettajalla tulee olla mahdollisuus nähdä tekemäni kysely ja siten arvioida onko sen jakaminen oppilaille soveliaista. Olen ottanut vastausmäärää tutkiessa huomioon myös sen, että kaikki opettajat eivät jakaneet kyselyä eteenpäin nuorille.

Kyselyä laadittaessa on pohdittu tutkimuseettisiä normeja ja käytäntöjä. Kyselyssä ei kerätty mitään yhteystietoja ja se on toteutettu mahdollisimman anonymisti. Kysely ei ole julkinen, vaan siihen on pystytty vastaamaan vain jakamani yksityisen linkin kautta. Kyselyyn vastatessa ei pysty näkemään muiden vastauksia. Kun kyseessä on lähes 15-vuotias nuori, jolta ei kerätä yksityisiä ja henkilökohtaisia tietoja, vaan palautetta taidemuseon toiminnasta, niin koin ettei huoltajilta tarvitse pyytää erillistä suostumusta. Riippumatta siitä, onko huoltaja antanut suostumusta tutkimukseen, on tutkijoiden aina kunnioitettava alaikäisen tutkittavan itsemääräämisoikeutta ja vapaaehtoisuuden periaatetta. (Nurmenniemi 2010, 12; Pekkarinen 2018)

6.1 Nuorten vastaukset kyselyyn

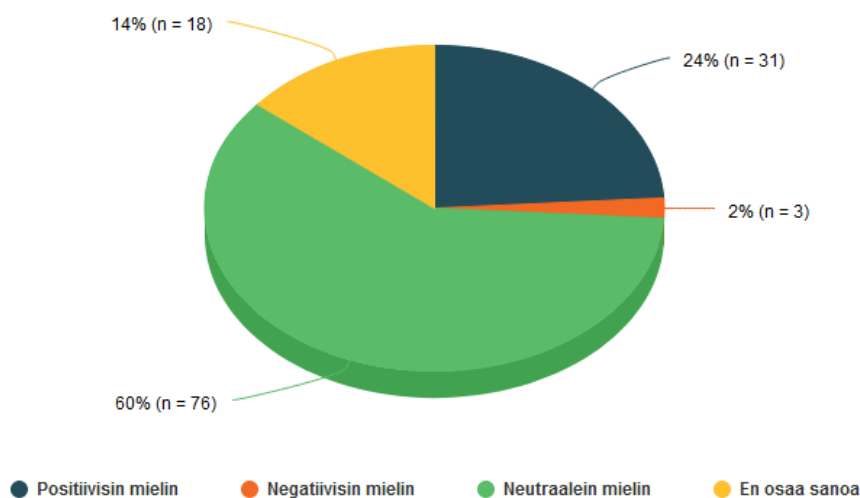
Tässä osiossa keskitytään kyselyn vastauksiin, jotka antavat käsitystä siitä, millainen on ollut tyypillinen nuori museossa, millaisia ennakoajatuksia hänellä on ollut ja mitä

yhteistä nuorilla on ollut. Museossa käyneistä nuorista osa oli aiemmin vierailut Jyväskylän taidemuseolla, mutta suurin osa tulevista nuorista tulisi käymään museolla ensimmäistä kertaa. Nuorista hieman yli puolet ei ollut käynyt Jyväskylän taidemuseossa aiemmin. Kyselyssä kysytään myöhemmin käyvätkö nuoret vapaa-ajalla museossa. Ensimmäiseen kysymykseen liittyvä jatkokysymys, olisi voinut selvittää vaikutiko museossa vierailu siten, että nuori haluaisi tulla Jyväskylän taidemuseoon myöhemmin.

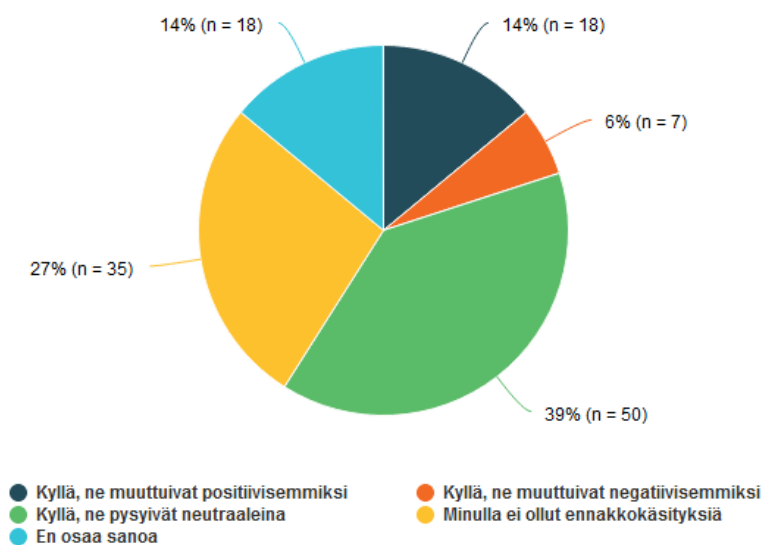
Kuvio 1 Oletko käynyt Jyväskylän taidemuseossa ennen tätä museovierailua?

Nuoren mieliala vaikuttaa siihen, millä asenteella hän lähtee museolle. On odotettavaa, että mitä positiivisemmalla mielellä hän saapuu museolla, sitä vastaanottavampi hän on osallistumiselle. Suurimmaksi osakseen nuoret lähtivät neutraalein mielin museolle. Kysymystä olisi pitänyt tarkentaa siten, että olisi antanut nuorille mahdollisuuden kuvailla omin sanoin mielialaansa. Se olisi voinut selittää paremmin eri osatekijöitä syitä silloiseen mielialaan.

Kuvio 2 Millä mielin lähdit museokierrokselle?

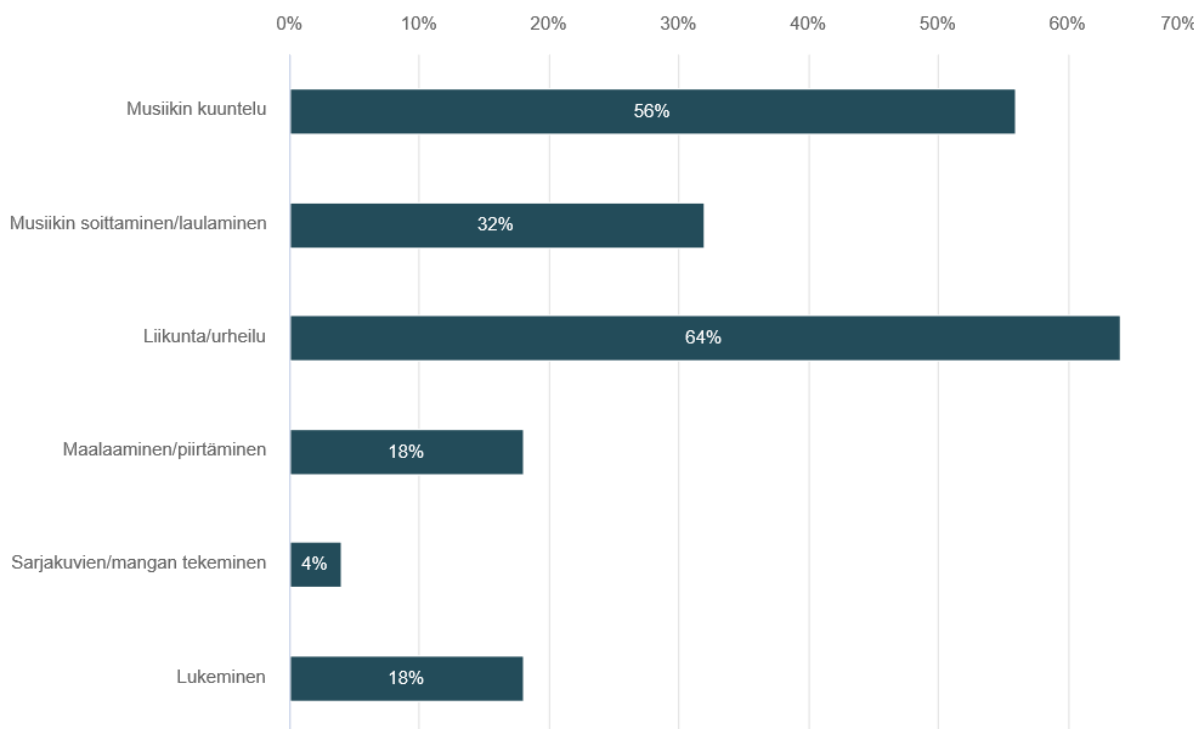
Meillä jokaisella on todennäköisesti jonkinlaisia oletuksia siitä, mitä missäkin tapahtuu perustuen omiin kokemuksiin. Nuorilla on oletettavasti jonkinlaisia ennakkokäsityksiä siitä, mitä museolla tulee tapahtumaan. Nuorille annettiin mahdollisuus valita myös vastausvaihtoehto, jossa ei hän ei osaa sitä sanoa. Ennakkokäsitykset ja mielialan tarkastelu voivat peilata jossain määrin toisiaan siten, että mikäli tulee museolle hyvillä mielin voi olettaa, että hänellä on positiivinen mielikuva tulevasta. Kysymyksessä olisi jälkikäteen ajateltuna voinut selittää enemmän, mitä ennakkokäsityksellä tarkoitetaan. Se olisi voinut lisätä nuorille varmuutta vastauksen antamiseen.

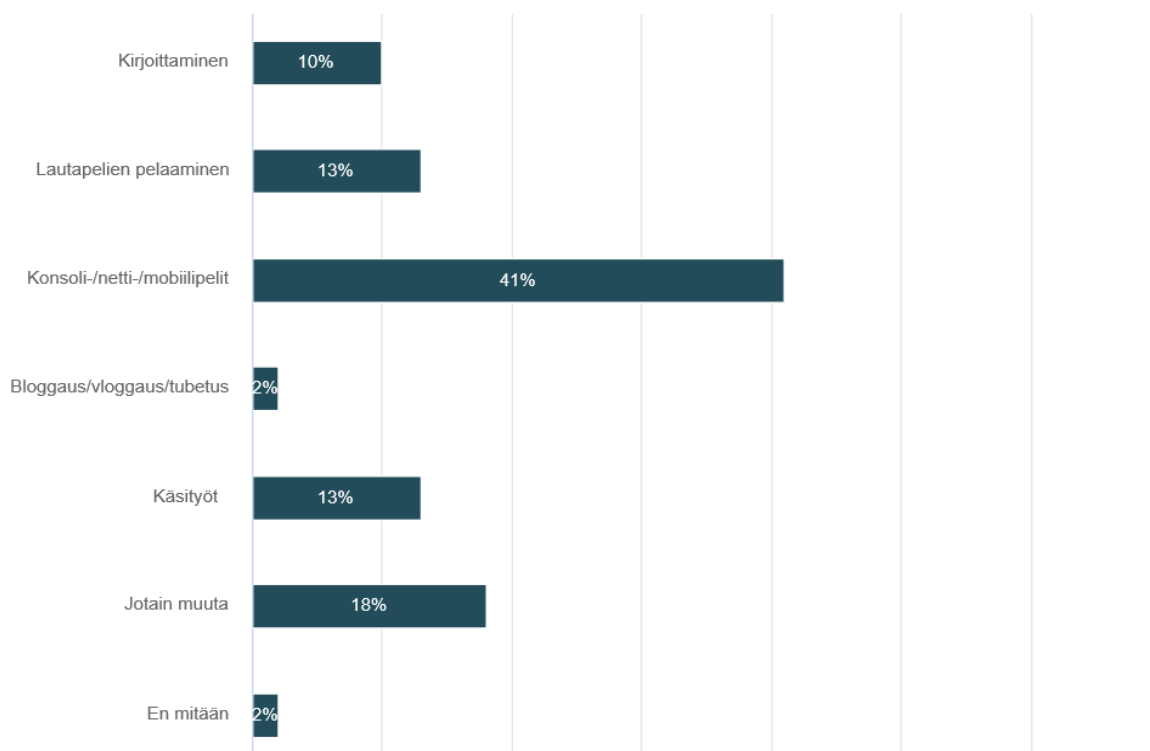

Kuvio 3 Oliko sinulla ennakkokäsityksiä museovierailusta? Jos oli, niin mihin suuntaan ne muuttuivat museovierailun aikana?

Kyselyssä kysyttiin nuorten harrastuksista ja siitä, kuinka kauan he käyttävät aikaa harrastustensa parissa viikossa. Tarkastelemalla näitä vastauksia saamme tietoa, kuinka erilaiset harrastustoiminnot voivat tukea nuorten ymmärrystä ja kokemusta taiteesta, sekä siitä, millaiset lähtökohdat heillä on vastaanottaa taidetta. Jotain muuta-kenttään tuli noin kourallinen vastauksia, joihin kuului muun muassa teatteri ja ilmaisutaito, ampuminen ja metsästys, ratsastus, kässäkoulu, airsoft, mopolla/mönkijällä ajo ja niin edelleen. Erityisesti teatteri ja mopolla ajo oli listattu useasti. Liikunta ja urheilu harrastukset olivat saaneet suuren määrän vastauksia tässä otannassa. Musiikki tuli myös esiin monen harrastuksena. Vain muutama prosentti oli sitä mieltä, ettei harrasta mitään. Kysymyksessä ei käyty läpi sitä, mitä pidetään harrastuksena, vaan kukin nuori sai määritellä sen itse.

Kyselystä käy ilmi, että monen nuoren harrastus liittyy kulttuuriin. Monen identiteetti on siten oletettavasti saanut kulttuurista vahvistumista. Samalla on syytä olettaa monen nuoren ymmärtävän kulttuuriperinnöstään ja kulttuurin monimuotoisuuden merkityksestä omassa elämässään, koska se vaikuttaa heidän arkipäiväiseen elämäänsä. Monet näistä nuorista ovat saattaneet olla joko taidepainotteisessa päiväkodissa, taide- ja taitoaineista painottavassa peruskoulussa. Keski-Suomesta löytyy muutamia taidepainotteisia päiväkoteja ja kouluja.

Kuvio 4 Mitä harrastat? Voit valita monta vaihtoehtoa!

Selvittääksemme nuorten osallistumisen kokemusta museolla tuli selvittää, kokivatko he itsensä tervetulleeksi museoon. Voi sanoa, että museo onnistui nuorten vastaanottamisessa, koska nuorista yli puolet koki olevansa tervetulleita museoon. Avoimeen kenttään, mihin sai kirjoittaa, kokiko tullessa tervetulleeksi vai ei tuli 88 vastausta. Moni mainitsi avoimessa kyselyssä, että henkilökunnan ystävällisyys, avuliaisuus ja kiltteys auttoivat positiivisen kokemuksen saamisessa. Leppoisa ilmapiiri ja hyvätahainen henki loivat rauhallisen ja turvallisen tunnelman. Alkumaljat antoivat myös hyvän sysäyksen tervetulon toimituksessa. Alkumaljat nousivat esiin useasti positiivisena vaikutteena haluttuna vieraana kokemisena

Kaikki nuoret eivät kokeneet olevansa tervetulleita. Yksi syy siihen on ollut se, miten eräs nuori ei alun perinkään ollut kiinnostunut koko tilaisuudesta, eli ei sen vuoksi kyennyt kokemaan olevansa tervetullut museossa. Vastauksia analysoidessa tärkein teema oli selkeästi se, että heidät otettiin vastaan kohteliaasti ja, että heidät oli kutsuttu paikalle, heidät siis haluttiin museoon. Moni nuori toi esiin tervehtimisen merkityksen ja kuinka se oli yksi avaintekijä, miksi oli tervetullut museossa. Se, miten heidät vastaanotettiin museoon, loi ison käsityksen siitä, että he ovat tervetulleita. Yhdessä vastauksessa tuodaan esiin, miten itsensä tervetulleeksi saadaan kokoontumalla yhteen

museossa. Jo pelkästään yhteisellä läsnäololla on onnistuttu luomaan osallisuuden hetkiä.

Kuten aiemmin osallisuus -teoriassa tuodaan esiin, niin parhaimmillaan osallisuus ymmärretään tunteena ja kokemuksena, että on aidosti mukana toiminnassa. Jo se, miten me näemme nuoret ja miten he voivat tulla kuulluksi vaikutta osallisuuden tunteeseen. Mikäli vuorovaikutus nuoren kanssa on onnistunut, niin nuoreen voi jättää jäljen, mikä varastoituu hänen ajatuksiinsa, kokemuksiin ja muistoihin. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020; Känkänen 2013, 731)

Alla suoria lainauksia nuorilta liittyen siihen, mikä sai kokeneensa itsensä tervetulleeksi museoon.

”En tiedä. Oli kai tervetullut olo, koska oli halu käydä sisään.”

”Kaikki kokoontui yhteen.”

”Henkilökunta oli ystävällinen”

”Meidät oli kutsuttu, niin tunsin itteni tervetulleeksi”

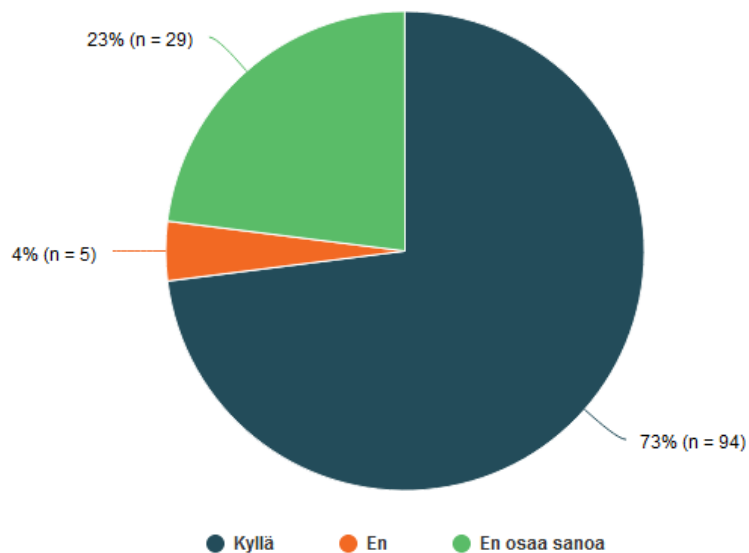
Negatiivista palautetta tutkimalla selviää, että nuoria ärsytti eniten se, että heidän on pakko olla paikalla, eikä heillä ole vaihtoehtoa asiaan liittyen tai etteivät museot kuulu heidän mielenkiintonsa kohteisiin. Negatiivista palautetta tuli kuitenkin vähemmän verrattuna positiiviseen. Nuoret voivat olla jyrkkiä mielipiteistään ja heitä voi olla vaikea tavoittaa jo tämän takia. Jos lähtökohtana on kokemus pakottamisesta, eikä vapaaehtoisesta toiminnasta, niin aina välttämättä ei edes myönteinen kohtaaminen voi pelastaa tilannetta. Kuitenkin tulisi aina välttää mahdollisia negatiivisia tilanteita nuorten kanssa ja ennemmin pyrkiä nuorten kohtaamiseen myönteisellä toiminnalla. Näin saa mahdollisuuden jättää nuorelle positiivinen kokemus huolimatta hänen omasta negatiivisesta olettamuksestaan. Myönteisellä asenteella voidaan vaikuttaa siihen, että nuori saa omalla tyylillään kokea taidetta. Kritiikki on myös sallittua hyvän maun rajoissa.

Alla suoria lainauksia nuorilta liittyen siihen, mikä sai kokeneensa itsensä epätervetulleeksi museoon.

”En tykkää museoista”

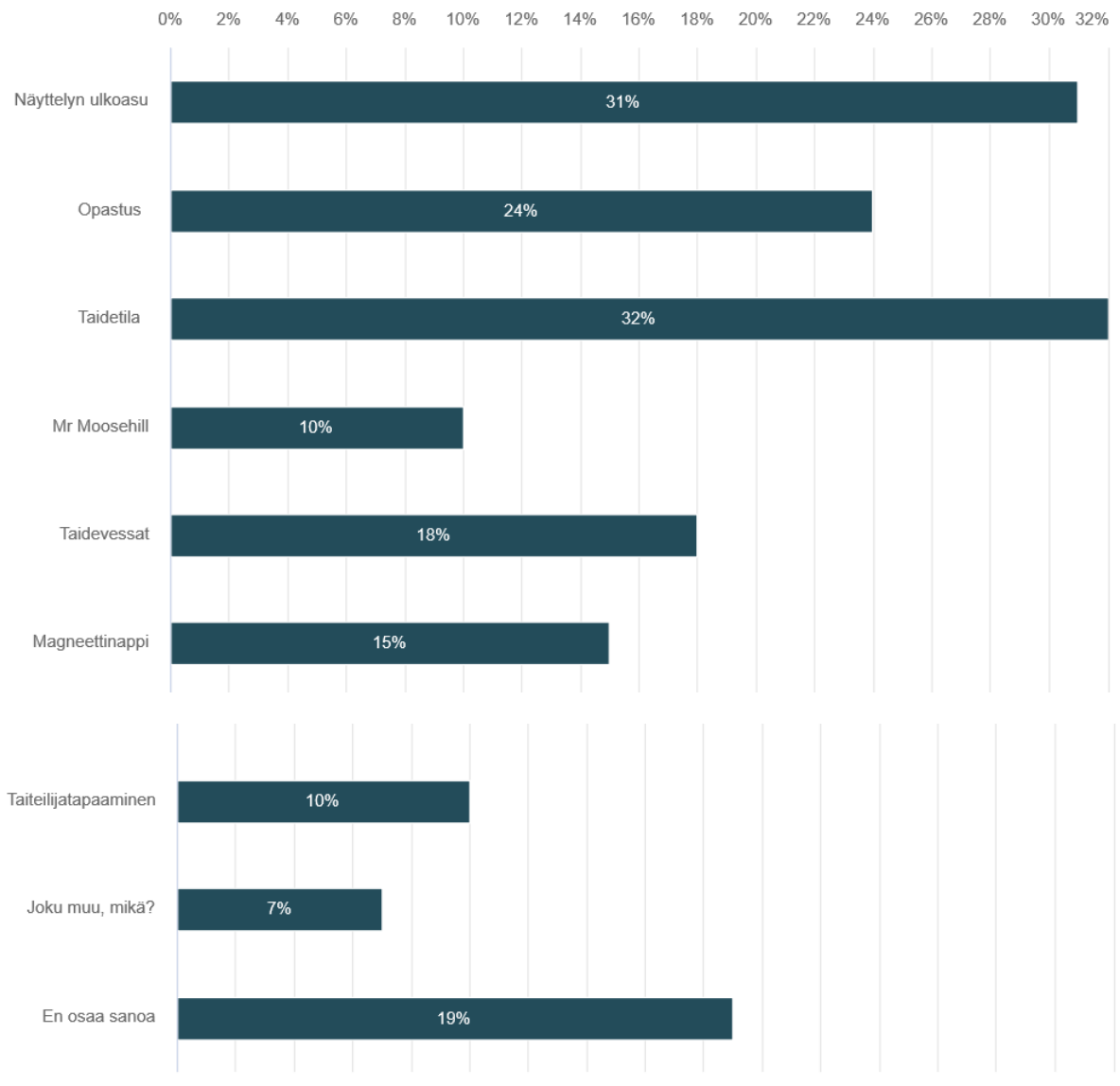
”Koska ei oikee kiinnostanu”

”Ku pakotettiin”

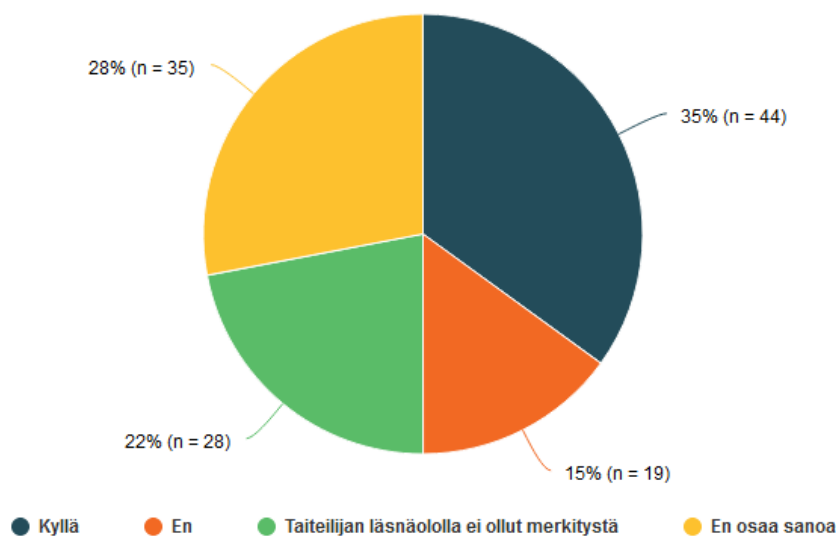
Kuvio 7 Koitko itsesi tervetulleeksi museoon?

Nuorilta kysyttiin, mitä heille jäi parhaiten mieleen museokierrokselta. Taidetila, näyttelyn ulkoasu ja opastus olivat selkeästi muistettavimpia. Nuoret saivat valita useita vaihtoehtoja, mikäli he halusivat. Kyseiseen kysymykseen oli liitetty avoin vaihtoehtokenttä, missä sai tuoda esiin tietyn asian, mihin tuli yhdeksän vastausta. Erityisesti jäi mieleen tietyt teokset, kuten Ellipsiografi, museokierroksen ohjaaja, kolmannen tilan kuulapeli tai se, miten tylsää oli.

Kuvio 8 Mitä sinulle jäi erityisesti mieleen museokierrokselta? Voit valita monta vaihtoehtoa, jos haluat.

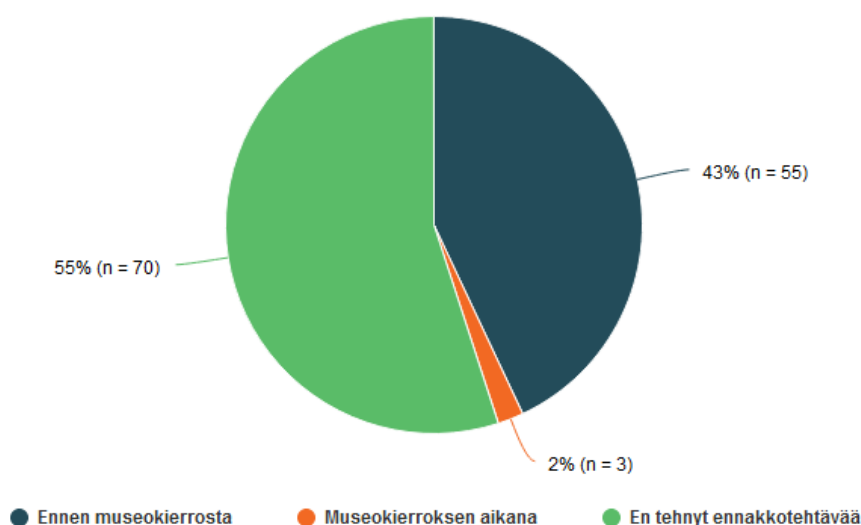
On todennäköistä, että moni nuori pääsee ensimmäistä kertaa kysymään itse suoraan taiteilijalta kysymyksen. Siksi kysymys ”Saiko näyttelystä enemmän irti vierailevan näyttelijän ansiosta?” antaa dataa siitä kuinka suuri merkitys taiteilijan tapaamisella oli. Moni koki sillä olevan merkitystä, mutta samaan aikaan kävi ilmi, että osa nuorista ei osannut arvioida oliko taiteilijan läsnäololla mitään väliä.

Kuvio 9 Saitko näyttelystä enemmän irti vierailevan taiteilijan ansiosta?

Nuorille on tehty ennakkotehtävä ennen museokierrosta ja jatkotehtävä koululla kierroksen jälkeen. Kyselyssä ei otettu huomioon jatkotehtävän tekoa, koska ei ollut varmaa, mihin aikaan jatkotehtävä tehtäisiin. Vastaukset jakautuivat aika lailla kahtia liittyen siihen oliko ennakkotehtävä tehty vai ei. Vain muutama prosentti teki ennakkotehtävän museokierroksen aikana.

Kyselyn vastaukset vastaavat myös nuorisotutkimusverkoston tuloksia, joista selviää ennakkotehtävien olleen usein jätetty tekemättä. Tämä vaikuttaa merkittävästi siihen, miten oppilaita on valmisteltu vierailuun tai miksi on mahdollista, että joihinkin teoksiin tutustuminen ontui. Perehdytys näyttelyyn liittyvään aiheeseen etukäteen antaa mahdollisuuden oppia ja vastaanottamaan tietoa aiheesta paremmin näyttelyn opastuksen aikana. Tutustumalla etukäteen teoksiin, pystyy samalla vahvistamaan museokierroksella kokemaan oppimis-, että taide-elämystä. Teoksen ollessa tuttu, saa siitä enemmän irti, kun sen näkee oikeassa elämässä paperisen tai netissä olevan kuvan sijaan. Taidetestaajat-hanke tai ylipäätään yksittäinen vierailu museossa ei välttämättä saavuta monen kohdalla pitkäkestoista ja pysyvää muutosta taiteen kohtaamisen suhteen, mutta sen tarjoamat taidekokemukset voivat tuottaa laajemman ymmärryksen taiteesta nuorille.

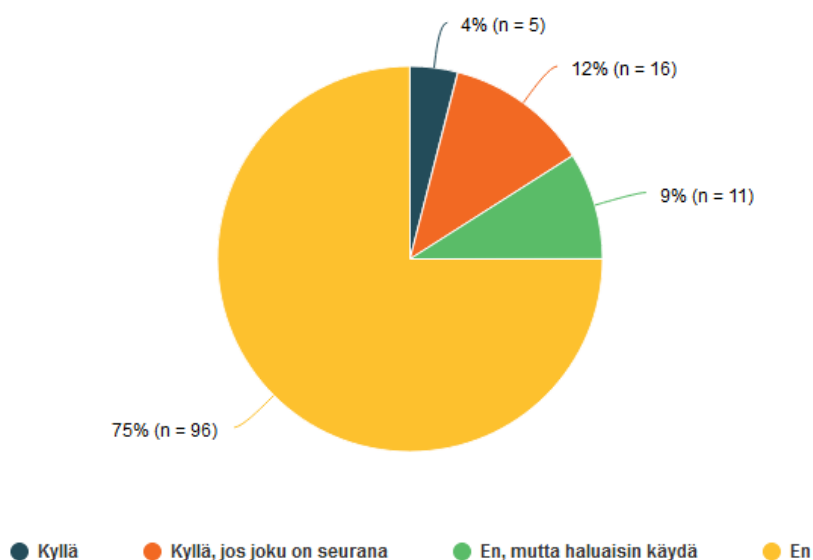
Kuvio 10 Teitkö ennakkotehtävän ennen museokierrosta koulussa vai museokierroksen aikana?

Nuorilta kysyttiin käyvätkö he vapaa-aikanaan museoissa. Suurin osa ilmoitti, että ei käy. Kuitenkin on huomioimisen arvoista, että vaikka osa nuorista ei käy museoissa on, niin heillä olisi mielenkiintoa siihen. Näin jälkikäteen ajateltuna olisi pitänyt tarjota tähänkin avoin vastaus vaihtoehtoa, mihin voisi vaikka kertoa esimerkiksi, miksei ei käy museoissa, vaikka haluaisi käydä.

Saattaa olla, että nuorilla on kynnys mennä museoon, jos he kokevat, ettei siellä ole heille tarjottavaa tai ettei museoon haluta nuoria. Joillakin nuorilla rahallinen tilanne saattaa vaikuttaa siihen, että he eivät tule paikalle. Jyväskylän taidemuseoon pääsevät kaikki alle 24-vuotiaat nuoret ilmaiseksi, mutta voi olla, että kaikki eivät ole siitä tietoisia.

Voi myös olla, että nuoret olisivat valmiita tulemaan museoon, mutta auton tai muun kulkuvälineen puute vaikeuttaa museovierailua. On todennäköistä, että nämä kyydin puutetta kärsivät nuoret ovat harvaan asuttujen alueiden asukkaita ja tämän vuoksi heillä ei ole samanlaista mahdollisuutta vierailla museossa verrattuna nuoriin, jotka asuvat keskustan sydämessä. Vastaavanlainen tulos saatiin Taidetestaajat-tutkimuk-

sesta. Nämä harvaan asuttujen alueiden nuoret ovat usein riippuvaisia kodin ja perheen toimintakulttuurista liittyen siihen, miten kyytiä on mahdollista saada huoltajilta. (Laine, Sofia & Hartman, Maaria 2019, 77-78; Pulkkinen & Rautapuro 2017, 43)

Kuvio 11 Käytkö museoissa vapaa-aikanasi?

Viimeiset kysymykset liittyivät siihen, mikä olisi nuoren mielestä mielenkiintoinen näyttely aihe ja mikä saisi nuoren tulemaan museoon. Nämä molemmat olivat avoimia kysymyksiä. Molemmat kysymykset saivat 89 vastausta. Nuoria kiinnostivat monet eri aiheet, joista useat eivät kuitenkaan olleet sellaisia, mitä välttämättä voidaan toteuttaa taidemuseossa. Silti taidemuseossa toteutettavaan toimintaan liittyviä ehdotuksia tuli kourallinen. Eräs nuori toi esiin, miten olisi mielenkiintoista mennä näyttelyyn, missä on aliarvostettujen näyttelijöiden töitä. Nuorilta löytyy ajatuksia erilaisista näkökulmista ja niitä voisi hyödyntää museon näyttelyiden aiheina.

”Aliarvostettujen taiteilijoiden töitä. Taiteilijoiden, joista monet eivät ole kuulleet.”

Maalaukset ja erilaiset värit tai ylipäätään maalaukset täynnä värejä toistuivat monissa vastauksissa. Nuoret toivoivat realistisia piirteitä sisältäviä maalauksia, mutta samalla ylipäätään taidetta, mistä löytyy symbolista ilmaisua. Maalausten lisäksi sekatekniikka herätti toiseksi eniten kiinnostusta. Osmo Valtosen työ Ellipsografi herätti ihastusta ja

vastaavanlaisia töitä pyydettiin lisää museoon. Ellipsografi tekee kaikki ellipsit, eli soikion muodot. Työ kiehtoi nuoria ja monet katsoivat mielellään hiekkaan jääneitä jälkiä. Vastaavanlaiset jatkuvaa liikettä toteuttavat työt tuovat näyttelyyn vaihtelua. Laitteet, tekniikka ja liikettä tekevät työt toistuivat nuorten toiveissa sen suhteen, mitä he pitäisivät kiinnostavina kohteina museossa.

Museokierroksen aikana käytettiin työpajassa tavallista lyijykynää, mikä oli työpajan pitäjän museolla olevan harjoittelijan toive. Hän halusi, että nuorille jäisi kokemusta, että jo pelkästään lyijykynällä voi lähteä tekemään taidetta. Eräs nuori toteaa palautteessaan näin ”*Museoissa pitäisi olla enemmän lyijykynällä tehtyä taidetta.*”

On suuri todennäköisyys, että jokaiselta nuorelta löytyy kotoa lyijykynä. Näin ollen erilaisia lyijykynäpiirustustöitä katsoessaan hän voi kokea, että hänellä itselläänkin on joskus mahdollisuus saada oma työ museoon tai ehkä kyseisen nuoren mieleen ovat luonnokset ja muut lyijykynällä toteutetut teokset. Antamalla nuorille kokemus siitä, miten ei tarvitse omata kalliita taidekankaita, välineitä tai muita vastaavia taiteen harrastukseen, antaa kokemuksen, jonka mukaan kenellä tahansa on mahdollisuus tehdä taidetta.

6.2 Kyselystä heränneitä pohdintoja

Kyselyssä ja itse museokierrokselle osa nuorista pohti erityisesti sitä, että mikä on taide. Taiteen ”sekavuus” herätti myös pohdintaa ja oli osalle luotansa työntävää. Se että, mikä, mitä ja miten määritellään taiteeksi, on erittäin haastavaa ja rajaa mielipiteitä. Rantala & Korhonen (2012) toteavat, mitään varsinaista tyhjentävää määritelmää on melkein mahdotonta tehdä, koska kysymys on filosofinen. Kulttuuri laajasti ymmärrettynä käsittää kaiken ihmisen toiminnan ja taide on yksi osa kulttuuria. (Laine & Hartman 2019, 62-63)

Joakim Piironen on tehnyt haastatteluja, joissa hän selvitti museokuluttajien museovierailu kokemuksia. Hänen mukaansa ne henkilöt, jotka käyvät harvoin museossa ovat tyypillisesti käyneet kouluaikana opettajan kanssa jossain museossa tai tapaavat käydä vain ulkomailla museoissa. (Piironen 2014, 50) Voi olla mahdollista, että joillekin henkilöille on jäänyt sen verran negatiivisia kokemuksia museosta kouluajoilta, että he eivät koe tarvetta mennä museon enää uudelleen.

Tällaisen henkilön tulee käytyä museossa vuoden sisällä korkeintaan muutaman kerran. Ne henkilöt, jotka käyvät museossa harvemmin kokevat olemisen ja elämyksellisyyden tärkeänä. Monet henkilöt kertoivat, että eivät nauttisi museossa olostakin yksin niin paljon verrattuna siihen, että seuralainen olisi mukana. Yksin meneminen museoon tuntuu jo ajatuksena epätodennäköiseltä. (Piiroinen 2014, 50)

Tyypillinen satunnainen kävijä katsoo yleensä koko museon tarjonnan läpi ja innostuu näyttelyistä, joissa voi olla osallisena jollain tavalla. Piiroinen kertoo näyttelystä, missä sijaitsi aito Volkswagen Kupla, johon pääsi sisälle istumaan ja kokeilemaan simulaation kautta ajamista. Tämä oli suosittu kohde satunnaisten museokuluttajien keskuudessa mediasisältöä sisältävien tietokoneiden lisäksi. (Piiroinen 2014, 50)

Kyselyn vastauksia analysoidessa nuoret toivoivat enemmän osallistavia töitä. Osallistavat työt voisivat innostaa nuoria menemään museoon, jos heille kerrottaisiin etukäteen töistä, mitkä ovat osallistavia. Nuoret voisivat ottaa kuvan tai selfien itsestään tai kaverien kesken osallistavan työn kanssa, mistä saisi hyvän muiston museosta. Osallistavista töistä voisi laittaa kuvaa tai videokuvaa, vaikka taidemuseon sosiaaliseen mediaan kaikille nähtäväksi. Museovieraiden ottamat kuvat voisivat olla hyvä lisä taidemuseon sosiaaliseen mediaan, mikäli he myöntävät kuvien jakamiseen luvan.

6.3 Miltä näyttely näytti nuoren silmin

Miltä näyttää aika? -näyttely perustuu keskisuomalaiseen taiteen lähimenneisyyteen. Näyttelyyn on koottu Jyväskylän kaupungin taidekokoelmien herkullisimmat poiminnat vuosilta 1975-1997. Vanhemman ihmisen helpompi kiinnostua näyttelystä, koska se kertoo ajasta, jonka hän on itse kokenut. Hänellä on jo tietoa, kokemusta sekä ymmärrystä siitä, mitä tulee näyttelyssä kohtaamaan. Nuori, joka on syntynyt 2000-luvun aikana, menee näyttelyyn täysin erilaisen olettamuksen kanssa museoon sen suhteen, mitä tulee näkemään, jos hänellä on edes olettamuksia tulevasta näyttelystä. Ihminen usein kiinnostuu aikakaudesta, jolloin hän on itse elänyt ja vanhemmiten tulee nostalgiaa kokemistaan vuosista, vaikka usein nuoremmatkin nostalgisoivat ajasta, mitä eivät ole kokeneet. Tämä kaikki ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö nuori olisi kiinnostunut vanhoista ajoista tai historiasta. Kyselyyn vastanneista nuorista moni kertoi, että

mielenkiintoisia näyttelyn aiheita olisivat 1920-luvun taide, kulttuuri ja muoti, historiallinen ihminen sekä vanhat aseet ja ajoneuvot. Kyselystä käy ilmi, että jo tämän näyttelyn työt olisivat sellaisia, minkä vuoksi tulla uudelleen museoon. Nuoria kannattaa viedä uusien kokemusten lähteille, mihin ei muuten olisi ymmärtänyt välttämättä mennä. Sama koskee myös meitä aikuisia, ei aina pidä seurata koneen antamia algoritmeja, vaan pitää katsastaa niitäkin asioita, mitä ei välttämättä heti ensimmäiseksi katsoisi.

Museokierrokselle osallistuneet nuoret ovat diginatiiveja ja tietotekniikan sekä videopelien yhdistely taiteessa mainittiin muutaman kerran. Jyväskylän taidemuseossa on ollut aiemmin näyttely Emma Ainalan teoksista, jonka töissä löytyy usein viittauksia populaarikulttuuriin 1980-luvulta 2010-luvulle. Hänen maalauksistansa löytyy usein viittauksia muun muassa videopelien, mikä on herättänyt kiinnostusta erityisesti nuoremmissa museokävijä yleisössä. Taiteen ja tietotekniikan yhdistäminen tuli esiin nuorten kommentoissa. Monet nuoret olisivat varmasti kiinnostuneita näkemään taidetta, mihin olisi yhdistetty netin ilmiöitä tai virusten avulla tehtyä taidetta. Nämä ilmiöt voivat liittyä meemiin tai nuorten suosiman TikTok-sovellukseen, missä on kyse lyhytvideoista. Lyhytvideo sovellus voisi toimia museossa. Nuoret tekisivät oman taideteoksen, minkä voisi nähdä museokierroksen aikana. Populaarikulttuuri itsessään herättää kiinnostusta, ja mielenkiintoa olisi vanhojen tai uusien tv-ohjelmista tehtyjä teoksia.

Ilmastonmuutos tai kierrätys puhuttavat ja niistä keskustellaan koulussa. Taideteosten kestävä kehitys kiinnostaa ja se, mistä taideteokset tehdään. Töiden sisäistä sanomaa liittyen se sitten politiikkaan tai vaikka sääilmiöihin puhuttelevat nuoria. Usein katsoja ei ole kiinnostunut vain teoksen materiaalista, vaan hän on kiinnostunut etsimään mielikuvia, ajatuksia, virikkeitä ja tunteita, joita teos voi hänessä herättää. Vastaanottajan prosessi on luova prosessi, aivan kuten John Deweyn tekemät havainnot osoittavat. (Kauppinen 2016, 56)

7 HAVAINNOT

Tiedonhankintamenetelmänä käytettiin pääsääntöisesti kyselyn tuloksia. Täydennystä saatiin lisäksi osallistumalla muutamaa nuorille pidettyihin opastuksiin ja havainnoimalla kierroksia. Havainnointi on hyvä menetelmä, kun halutaan kerätä tietoa myös yksityiskohtaisesti. Havainnoinnista saadun materiaalin avulla pystytään täydentämään kyselystä saatuja tuloksia. Havainnointi oli enemmänkin toteavaa, koska opastukselle osallistuminen oli mahdollisimman hienovaraista. Nuorten tuli saada kokea voivansa toimia vapaasti museossa. Tämän vuoksi nuoria ei äänitetty tai dokumentoitu opastuksen aikana. Osa oppilaista oli kierroksen alussa hyvin tietoisia läsnäolostani. Riippuen siitä kuinka hyvin kerroin läsnäoloni syyn, sitä nopeammin nuoret lakkasivat kiinnittämästä huomiota paikallaolooni.

Tallensin havainnot muistiini, en kirjoittanut samalla mitään. Tämä keino ei ole aina luotettava, koska silloin voi jäädä paljon tietoa tallentamatta. Ratkaisin asian kirjaimella ylös muistiinpanoja mahdollisimman tarkasti heti opastusten jälkeen. Havainnointini ei tapahtunut toimijana, vaan osallistujana seuraamalla nuorten mukana kierrosta. Jälkikäteen ajateltuna olisi ollut mielenkiintoista, jos keinona olisikin käytetty yksittäisenä satunnaisena museovierailijana olemista eli olisin osallistunut anonyyminä henkilönä, joka ei osallistu nuorten mukana opastukseen, mutta samaan aikaan seuraa sivusta nuorten tekemisiä. Näin tehden saatu data olisi voinut olla hyvinkin erilaista, silloin kuitenkin työpajojen havainnointi olisi ollut mahdotonta.

Grönfors (2015) toteaa havainnoivamme ympäristöä arjessamme tämän tästä. Se auttaa meitä ymmärtää näkemäämme, kokemaamme ja selkeyttää meille tietoa ympäristöstämme. Aiemmat tekemämme havainnot auttavat meitä tekemään uusia ja samalla epätyypilliset havainnot kiinnittävät huomiomme. Havainnointi antaa tietoa, mitä ei välttämättä kyselyn kautta voisi saada, koska sitä voi nuoren olla hankala sanoittaa. Arkielämän havainnointi ei eroa tieteelliseen havainnointiin verrattuna kovinkaan paljoa. Tieteessä halutaan saavuttaa tietoa jonkin ilmiön eri tekijöitä havainnoimalla, kun taas arjessa pyrkimyksenä on ymmärtää, mitkä tekijät ovat siinä vaikuttavia tekijöitä. Molempia yhdistää kuitenkin se, että kummassakin tarvitaan kaikkia aisteja informaation vastaanottamiseen ja siitä saatua materiaalia työstetään ymmärryksen avulla unohtamatta kuitenkaan intuitiota. Havainnoinnilla ja osallistuvalla havainnoinnilla

on todettu saavan yhdistettyä monia muita menetelmiä paremmin tieto sen kontekstiin, kun asiat nähdään suoraan niiden aidoissa yhteyksissä. Samalla käy ilmi, että kyselyt tuovat esiin ilmiöihin liittyvät normit paremminkin kuin normiin liittyvän käyttäytymisen. (Raivio 2019, 18-19)

Havaintoja tekevän tutkimuksen tärkeimpiä työvälineitä on oma persoona. Grönforsin (2015) mukaan tutkijan on tunnettava oman persoonaansa ja siihen liittyviä tekijöitä, joilla saattaa olla merkitystä tuloksiin. Esimerkkinä hän käyttää sitä, miten tutkijan oma ikä vaikuttaa nuoria tutkittaessa. Toinen ikä ei ole toista huonompi, mutta se voi vaikuttaa siihen, millaisella perspektiivillä tarkastelee tuloksia. Tutkija tutkii parhaiten oman persoonansa kautta muuttamatta itseään. Luonteva asenne luo luottamusta ja mutkattomuutta suhteessa tutkittaviin. (mt.,19)

Havainnointia voi tehdä monipuolisesti eri asteille, joko täydellisessä piilohavainnoinnissa aina osallistuvaan havainnointiin. Ero näiden käyttämisessä riippuu täysin siitä, millainen rooli tutkijalla on ja millaiset ovat havaintojen teko mahdollisuudet. Piilohavainnoinnista ollessa kyseessä eivät tutkittavat ole tietoisia, että heitä havainnoidaan. Tämänkaltaisia tilanteita voivat esimerkiksi olla mielenosoitukset, eli joukkotapahtumat, joissa on väliaikaisesti yhteisen asian äärelle kokoontuneita ihmisiä. Tutkijan on usein silloin mahdollista olla läsnä ja hänen läsnäoloonsa ei kiinnitetä huomiota. Piilohavainnoinnin avulla voidaan myös tutkia, kuka ottaa kontaktia muihin ja kuka ei, eli siten voi tehdä sosiometrisiä havaintoja. Tästä syntyy moraalinen ongelma, koska tutkimuksen kohteiden tulisi olla tietoisia siihen, mihin he antavat suostumuksensa. Tärkeää olisi myös ottaa huomioon yksilöiden oikeus anonymiteettisyyteen. Tämä saattaa kuitenkin pilata itse havainnoinnin, kun kohteet ovat tietoisia heidän tarkkailustansa. (Raivio 2019, 19)

7.1 Opastuksien havainnointi

Opastuksien aikana noudatetaan yleensä tiettyä rutiinia. Aluksi oppilaat tulevat museolle, heidät ohjataan jättämään reput ja laukut lokerikkoihin tai museon tiskin taakse. Tämän jälkeen jätetään ulkotakit naulakkoon ja siirrytään museon aulaan. Aulatilassa oppaat ja muut läsnä olevat henkilöt, kuten museonlehtori, Taidetestaajat-hankekoordinaattori ja minä olemme vastaanottamassa nuoret. Nuorille tarjotaan mehupaljat ja

keksejä. Mehumaalit ja keksit painottavat sitä kuinka juhlallinen hetki on kyseessä. Lasien kilistelyiden, esittelyjen sekä pikaisten museon sääntöjen kertausten jälkeen riippuen ryhmän koosta, se jaetaan kahteen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä osallistuu Colors Workshop-toimintaan taikatilassa. Colors Workshop-toiminnan aika tehdään kirjoitustehtävä, minkä aikana on mahdollista myös maalata. Toinen ryhmä lähtee seuraamaan opastusta. Jossain vaiheessa ryhmät vaihtavat paikkaa siten, että toinen ryhmä menee taikatilaan ja ensimmäinen taas osallistuu opastukseen

Opastuskierroksen alussa nuoret saivat valita itselleen taidepinssin. Taidepinssissä oli kuva jostain näyttelystä olevasta teoksesta. Havaintona oli, että nuoret tuntuivat pitävien pinseistä ja he kiinnittivät niitä yleensä joko paitaan tai farkkujen lahkeisiin. Nuoret näyttivät toisilleen ylpeinä, mihin olivat lätkäisseet pinssinsä ja vertailivat omia valintojaan. Opastuksen aikana monet nuoret ihailivat ja tutkivat pinssiään. Moni tuntui valpastuvan ja olemaan valmis löytämään oman pinssinsä teoksen. Pinssit lisäsivät mielekkyyttä museokierrokselle.

Tarkoituksena on, että molemmat ryhmät olisivat yhtä tasapuolisesti molemmissa kohteissa. Useimmiten monet nuoret tekevät työnsä nopeasti taikatilassa ja sitten heidän pitää odottaa pitkään, että he pääsisivät osallistumaan opastukselle. Havaintona oli, että vaikka nuorilla oli mahdollisuus ottaa tekemänsä työt kotiin, todella moni jätti työnsä museolle. Toisaalta moni myös halusi työnsä kotiin, jolloin opastusten pitäjät tekivät kaikkensa, kuten muun muassa kuivasivat maalauksen jäljiltä olleita teoksia hiustenkuivaajalla, jotta työt saisi heti mukaansa kotiin. Aina kaikki työt eivät ehdi kuivumaan, mutta silloin voi sopia opettajan kanssa, tuleeko joku hakemaan teokset koululta tai postitetaanko ne koululle.

Opastuksen aikana, käydään lyhyesti läpi näyttelyn merkitys ja eri taiteilijoiden teoksia. Kaikkia teoksia ei ehditä käymään lävitse. Opastusten aikana käytettiin sovellettua VTS-menetelmää ja oltiin läsnä kuunnellessa nuorten mielipiteitä teoksista. Välillä nuoret innostuivat tuomaan ajatuksiaan ja huomioitaan esiin. Osa saattoi olla hiljaa koko näyttelyn ajan. Hiljaisuudesta huolimatta moni tuntui kuuntelevan opastusta herkeämättä ja älypuhelimia ei vierailujen aikana näppäilty ainakaan näyttävästi.

Opastuksen aikana nuoria kehoitettiin kertomaan ääneen ajatuksiaan. Opettajan ja oppaiden rohkaisemana muuan nuori tarkasteli ääneen Ragnheiður Jónsdóttirin työtä

Kansanjohtajat (1976), ja sitä miten politiikan suhteen moni asia ei ole muuttunut, koska poliitikot kulkevat yhä huput päässä.

Opastuksen aikana kahdeksan eri kuvataiteilijaa on lupautunut esitelmöimään näyttelyssä olevasta työstään, taiteesta tai taiteilijana olosta nuorille. Jossain vaiheessa opastuksen aikana siirrytään taiteilijan luo tai taiteilija on saattanut seurata opastuksia nuorten parissa, minkä jälkeen taiteilija kertoo elämäntyöstään, esillä olevasta teoksesta ja ottaa vastaan nuorten kysymyksiä. Havaintona oli, että kysymyksiä oli suunniteltu etukäteen ja opettajat usein rohkaisivat nuoria kysymään kysymyksiä, joita oli ilmeisesti pohdittu yhdessä luokassa ennen museokierrosta.

Opastuksen aikana nuoret saivat valita oman mieleisensä teoksen, minkä alle laitettiin vihreä lappu ja epämiellyttävän teoksen alle laitettiin punainen lappu. Jokainen sai sanoa miksi valitsi juuri kyseisen teoksen. Eräällä kierroksella taas hyödynnettiin taidepinsejä, mitkä oli valittu opastuksen alussa ja piti etsiä oma teos.

Lopuksi nuorilla on mahdollisuus tutustua toisessa kerroksessa olevaan kolmanteen tilaan, missä pääsee leikkimään RGB-valoseinillä, oleskelemaan tai pelaamaan pala-pelejä. Täällä tilassa on usein pienikokoinen näyttely. Taidetestaajien aikana näyttelyssä oli Alice Kairan teoksia.

Erityisnuorten kierroksen aikana nuoret pelasivat kolmannessa tilassa olevilla teospeleillä. Samalla museolehtori keskusteli sokean nuoren kanssa, ja keskustelun aikana kävi ilmi, että tämä nuori oli muusikkomiehiä. Hän oli tehnyt oman laulun ja kuunteimme laulun opastuksen aikana, kun ryhmä oli jakautunut eri pisteisiin tutkiessaan kolmatta tilaa. Kolmas tila tuntui olevan ryhmästä huolimatta yksi suosituimmista kohteista.

Ennen kuin taidevierailu päättyi, kävivät nuoret laittamassa oman pinssin seinällä olevaan "Maisteluseinään", missä oli eri makuvaihtoehtoja kuten etova, tuhti, eksoottinen, vivahteikas, tuore, tujakka ja niin edelleen. He laittoivat pinssin sen sanan kohdalle, miltä teokset "maistuivat" heidän mielestään. Taidevierailun päättyessä oppaat hyvästelivät oppilaat ja jotkut saivat taikatilassa tehdyt teokset mukaansa. Opettajien kanssa vaihdettiin myös muutama sananen ja saatettiin sopia teoksen postittamisesta, mikäli ne eivät olleet kuivuneet. Tämän jälkeen oppaat saavat kiitokset hyvästä työstä ja alkaa taikatilan siivous.

7.2 Havainnoinnista heränneet ajatukset

Kaikki nuoret eivät varmasti tuoneet ajatuksiaan esiin vapaaehtoisesti tai lainkaan, moni oli hiljaa ja vain katseli ympärilleen. Ajatuksia ja mielipiteitä heillä kuitenkin varmasti olisi ollut. Jotkut ehkä kaipasivat kannustusta sen suhteen, että voisivat tuoda esiin ajatuksensa. Saattaa olla, että tällainen tilanne koetaan kanssa eräänlaisena koena, missä pitää vastata oikein. Monella nuorella tuntui olevan käsitys siitä, että on olemassa vain tietynlaista oikeaa taidetta. On siis ikään kuin mahdollisuus vastata väärin opastuksen aikana. Saattaa siis olla, että nuoret eivät uskaltaneet tuoda esiin ajatuksiaan, koska eivät kokeneet omaavansa tarpeeksi ymmärrystä taiteesta.

Kierroksilla käytiin läpi tauluja, mistä oli pidetty ja mistä ei. Moni, myös opettajat olivat valinneet jonkun taulun epämiellyttäväksi. Syynä oli se, miten he eivät ymmärtäneet taulua tai ettei se näyttänyt selkeältä. Mukana kierroksella ollut museolehtori Sirpa Turpeinen kysyi ääneen, minkä takia kaikkea pitää ymmärtää, emmehän me ymmärrä lintujen laulua, mutta voimme silti pitää sitä kauniina. Herää kysymys, onko koulumaailma, missä pyritään löytämään vastauksia kysymyksiin liian läsnä oleva museokierroksella, joten vapaus ajatella niin sanotusti laatikon ulkopuolella tuntuu vaikealta.

Nuoria tuntui puhuttelevan erityisesti sekatekniikka ja Osmo Valtosen työ Ellipsografi lumosi monet. Kolme nuorta tuijotti tätä teosta rauhassa sen sijaan, että olisivat kuunnelleet taiteilijan puhetta, joka oli viereisen seinän puolella. Teoksella tuntui olevan rauhoittava vaikutus nuoriin. Teos mainittiin muutamaaan otteeseen kyselyssä mieleenpainuvimpana asiana museosta.

Erityisnuoria otettiin hyvin huomioon kierroksen aikana. Nuorille mahdollistettiin tilaisuus koskea erilaisia lautoja, joihin oli kaiverrettu kuvia ja tauluja, missä oli pehmusteiden avulla luotu taideteos peltomaisemasta. Ryhmässä ollut sokea nuori sai hansikkaiden ja Turpeisen sekä opettajan opastuksen avulla koskettaa teoksia, siten hänenkin osallistumisensa taiteen testaukseen otettiin huomioon. Heidän vierailunsa aikana otettiin pehmolelu Mr Moosehill mukaan kierrokselle. Mr Moosehill on Nuorten Taidetyöpajan nuorten tekemä pehmolelu. Pehmolelun rauhoittava vaikutus auttoi tuomaan syyn läsnäolooni erityisnuorten ryhmän parissa. Opastuksen aikana ei tehty kyselyä, koska siitä ei ollut tehty erikseen erityisnuorille suunnattua versiota. Pai-

kallaolo jätti kysymyksiä, koska läsnäolollani ei ollut samanlaista painoarvoa kuin esimerkiksi oppailla. Eräs nuori toi esiin läsnäoloni ja ihmetteli paikallaoloani ääneen. Neutraalin asenteen ja etäisyyden pito nuoreen, antoi nuorelle mahdollisuuden osallistua rauhassa kierrokselle. Opastuksen aikana kannoin yhdessä vaiheessa sylissäni Mr Moosehill -pehmolelua. Tämä sama nuori kysyi silloin, saisiko ottaa sen syliinsä. Nuoren saatua pehmolelun syliinsä hän kiinnitti huomiotaan paremmin opastukseen. Havainnoinnin aikana kiinnitettiin huomiota myös opettajien käytökseen museokierroksen aikana. Omakohtainen kokemus opastuksen pitämisestä sekä ajatuksenvaihto muiden opastuksia pitäneiden kanssa vahvistivat käsitystä siitä, kuinka merkittävä rooli opettajalla on ollessaan mukana kierroksella. Opettajat, jotka tulevat paikalle käsitteäen, että he tekevät yhteistyötä museon kanssa, ottavat vastuuta oppilaistaan opastuksen aikana ja ottavat osaa opastuksen sujuvuuden ylläpitoon. He keskustelevat oppilaiden kanssa teoksista ja mikäli jotkut oppilaat käyttäytyvät levottomasti he ohjeistavat oppilaita rauhoittumiseen. Tämänkaltainen toiminta edistää oppilaiden opastuksen seuraamista ja taiteen nauttimisesta.

Mikäli opettaja tulee paikalla ajatukselle, ”he ovat nyt teidän vastuullanne”, kaatuu homma helpommin kasaan ja oppilaat ovat levottomampia. Aina pelkästään ohjaajan auktoriteetti ei riitä rauhoittamaan tilannetta. Monen opettajan tulisi ottaa huomioon, että koulun opetus ei rajoitu pelkästään oppituntien ja oppiaineiden sisältöön, vaan niin niihin kuuluvat kouluruokailu, välitunnit, leirikoulut, retket ja osittain koulumatkat. (Kansanen, 2004, 41)

Opettajantyön edellytyksiä on ammatillinen osaaminen, mutta monet ammatillisuuteen liitetyt ominaisuudetkin pohjautuvat opettajan arvoihin ja omaan persoonaan. Opettajan omat sosiaaliset taidot ovat yhtä tärkeitä kuin tiedolliset valmiudet. Tunteälyn ja sosiaalisten taitojen kehittäminen on olennaisesti kytköksissä opetustyön luonteen laadussa. (Hakkarainen, 2015, 25-26) Opettajan rooli kannustavana esimerkiksi museokierroksen aikana tulee esiin, kun opettaja itsekin osallistuu mukaan kierrokselle nuorten mukana muun muassa valikoimalla taidepinssin itselleen ja etsii omaa ”taideteostaan” oppilaiden mukana. Opettajan asennoituminen ja motivaatio vaikuttavat oppilaidenkin asenteisiin. Opettaessa huomioon, kuinka suuri vaikutus opettajilla on, niin olisi erittäin mielenkiintoista, jos lähdetäisiin tutkimaan sitä, miten opettajat suhtautuvat museokierroksiin.

Opettajista tehdyt havainnot olivat enimmäkseen positiivisia. Opettajat keskustelivat oppilaidensa kanssa ja kukaan ei laiminlyönyt opettajan vastuutaan. Jotkut opettajista osallistuivat myös taidepajan toimintaan. Onkin tutkittu, että jo kouluruokailuun osallistuvat opettajat edistävät oppilaiden kouluruokailua (Utula 2012, 76, 81). Näin ollen voisi ajatella, että opettajan taidepajan toimintaan osallistumisella on myös positiivinen vaikutus

Haastattelin lyhyesti myös oppaita. Heidän kokemuksensa oli, että opaskierrosten päättyessä oppilaat kuuntelivat oppaiden ajatuksia. Oppaiden mukaan ne koulut, joiden oppilasmäärät olivat suuria, löytyivät ne ”parhaimmat” ja ”pahimmat” ryhmät. Lisäksi erot ryhmien välillä olivat kuulemma mittavat. He kertoivat myös, että opastusten pitäminen lähti välillä kulkemaan samaa kaavaa, vaikka siihen ei ollut pyritty.

Oppaiden lisäksi opiskelijat kuuluivat taiteilijan ajatuksia. Eräs taiteilija kertoi jälkikäteen siitä, että hän oli kokenut saaneensa mahdollisuuden vaikuttaa nuorten ajatuksiin ja luonut keskustelun ansiosta nuorille syvemmän suhteen taiteeseen. Kyseisellä taiteilijalla oli kokemusta opettajana olosta, joten hänellä mitä luultavammin oli taitavampi ote ottaa vastaan nuoret ja hyväksyä, että yleisö ei välttämättä osoita suoraan kiinnostusta taiteilijaan. Jotkut taiteilijat toivat esiin jälkikäteen, kuinka vaikea yleisö nuoret olivat olleet. He eivät itse kokeneet nuorten kohtaamista merkittävänä tilaisuutena ja saaneet siitä paljoa irti.

Nuorten saadessa vapaasti tutkia kolmatta tilaa miellettiin se enemmän vapaa-ajaksi, kuin osana museokierrosta. Kolmannen tilan tutkinta kuuluu yhtä lailla museokierrokselle, kuten opastuksen seuraaminen. Nuoret tuntuivat vapautuvan ja rentoutuvan kolmannessa tilassa, kun siellä ei tarvinnut noudattaa tiettyä järjestystä ja sai tutkia tilaa omaan tahtiin. Näyttelyn opastuksen seuranta ehkä miellettiin samanlaisena kuin tunnin seuraaminen koulussa. Se noudattaa jossain määrin samaa kaavaa. Alla kuva kaavasta.

Kuva 4 Kaava samanlaisesta mallista, mikä voi toistua koulussa, että museossa

Mikäli kolmannen tilan tutkimisesta annettaisiin selkeä ymmärrys siitä, miten se on yhtä tärkeää kuin opastuksen seuranta, se voisi antaa paremman mielikuvan museoista. Mielletäisiin paremmin, että museoissa saa olla vapaasti ja taidetta saa tutkia omalla tyyllillä. Varsinkin, jos vierailee itsekseen tai kaverin kanssa museossa, niin on suuri vapaus tutkia ja katsella taidetta omaan tahtiin. Jyväskylän taidemuseoon pääsevät ilmaiseksi kaikki alle 24-vuotiaat. Tätä tietoa voisi tuoda enemmän esiin ja sitä, miten museossa voi viettää aikaa, vaikka vain 10 minuuttia tai tunnin. Oli kyseessä sitten minkä pituinen vierailu museossa, niin kaikki siellä vietetty aika on hyväksi.

8 JOHTOPÄÄTÖS

Työtä tehdessä olen oppinut nuorten kohtaamisesta, että sen tärkeydestä. Ensikohtaukset jättävät usein vaikutuksen, mitä ei ole helppoa muuttaa. Opinnäytetyö on ollut ensimmäinen tutkimukseni, minua on ajanut halu ymmärtää enemmän sekä nuorten kohtaamista että yleisötyötä.

Tekemällä oppii ja virheistä myös. Jälkikäteen kyselyä tarkastellessa ymmärrän, että sitä tehdessä en ollut tiedostanut täysin, mitä halusin kysymyksillä saavuttaa. Kysymykset jäivät pinnallisiksi ja niitä olisi voinut syventää sekä tarkentaa. Mikäli kysy-

mykset olisivat kysyneet tarkentavampia kysymyksiä, ne eivät olisi jääneet niin pinnallisiksi, kun ne nyt jäivät. Olisin voinut tehdä kysymyksistä tarkentavampia, ne eivät olisi jääneet niin pinnallisiksi, kun ne nyt jäivät. Mikäli saisin tilaisuuden tehdä kyselyn uudelleen, niin tekisin hieman eri tavoin. Luultavasti tekisin myös lapun, missä olisi linkki kyseiselle sivustolle ja pyytäisin, että museossa jaettaisiin tämä lappu kaikille osallistuville nuorille tai jossain olisi piste, mistä lapun voisi napata itselleen mukaan. Ehkä silloin olisi ollut mahdollisuus saada enemmän vastauksia kyselyyn, kun kyselyn jakelua ei olisi ulkoistanut vain opettajalle.

Havainnointi oli hyvä lisä opinnäytetyöhön, mutta näin jälkikäteen ajateltuna osallistava havainnointi olisi antanut mahdollisuuden ottaa kontaktia nuoriin hienovaraisesti. Osallistava rooli havainnoinnissa olisi ehkä antanut enemmän tilaa sen suhteen, että olisin ottanut kontaktia nuoriin ja tuonut ilmi, että läsnäoloni syy oli museon mielenkiinto parantaa nuorten kohtaamista. Olisin voinut muun muassa vastata oppaiden kysymyksiin ja esittää kysymyksiä taiteilijoille, mikä kävi mielessäni opastusten aikana, mutta olin päättänyt ottaa passiivisen roolin opastuksilla. Nuoret olisivat voineet silloin enemmän käsittää, minkä vuoksi heiltä haluttiin saada palautetta. Kyselyyn olisi myös tämän vuoksi moni ollut valmiimpi vastaamaan, koska he olisivat ymmärtäneet sen merkityksellisyyden.

Opinnäytetyön olisi voinut tehdä eri tavoin, mutta työ täytti tavoitteet, mitä haettiin. Ymmärrystä nuorten osallisuudesta saatiin ja sitä, miten sitä tulisi parantaa. Työtä kuitenkin riittää vielä ja olisi mielenkiintoista lähteä tutkimaan, miten yleisötyötä lähdetäisiin tekemään nuorisotyön näkökulmasta. Museo tarjoaa puitteet ainutlaatuisena ja monipuolisena oppimisympäristönä sekä kouluyhteistyölle, yhteisöpedagogille että nuorisotyölle. Museo tukee koulussa tapahtuvaa oppimista ja ruokkii nuorten mielikuvitusta ja laajentaa taiteen maailman käsitystä. Museossa käyminen voi olla upea kokemus, mistä löytää jotain odottamatonta. Se voi jättää kokemuksen upeasta elämyksestä taiteen parissa, antaa oivalluksia ja sisäistä ymmärrystä, minkä merkityksen tajuaa vasta myöhemmin tai luoda ilon sekä innon tunnetta taiteen parissa, mikä kestää läpi elämän.

Museolla ei ole selvää linjaa sen suhteen, miten opastuksilla tulee toimia. Opastukset perustuvat puhtaasti oppaiden ideoimaan opastukseen, missä ei ole mitään tiettyä linjaa, vaan jokainen opastus on oppaidensa näköinen. Museo hyötyisi käsikirjasta, joka

antaisi selkeyttä opastuksiin. Kirjallinen käsikirja toisi selkeyttä ja helpottaisi tulevia oppaita, miten suunnitella opastusta, miten onnistunut opastus toimii ja mitä asioita ei kannata tehdä opastuksen aikana. Samassa käsikirjassa voisi olla myös ohjeistus siitä, miten VTS-malli toimii. Suunniteltu ja toteutettu toimintamalli nuorten kohtaamiseen on hyvä lisä käsikirjaan liittyen nuorten ja koululaisryhmien opastuksille. Käsikirjan teko tulee olemaan mielenkiintoinen työ seuraaville henkilöille, jotka tulevat tekemään käsikirjaa. He voivat jatkaa työskentelyä näiden aiheiden parissa ja luoda kompaktin kokonaisuuden liittyen siihen, miten museo tekee työtä nuorten vastaanottamisessa jatkossa, miten toiminta tapahtuu aluekoordinaattorin kanssa, kuinka museo valmistautuu nuoria vastaanottamisessa ja niin edelleen.

Museon oppaiden joukossa voisi yleisötyötä suunnitella ja toteuttaa henkilöillä, jotka tekevät töitä tai ovat tottuneet tekemään töitä nuorten kanssa. Mikäli nuoria halutaan vastaisuudessakin kiinnittävän osaksi museossa käyvää yleisöä, voisi heihin kohdentaa koulun ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa ja tuoda esiin opastusten aikana infoa museon tarjoamista tapahtumista. Taidemuseo päivittää ahkerasti sometilejensä, mutta moni nuori ei seuraa niitä. Opastuksen jälkeen voisi kertoa, että museo tarjoaa alle 24-vuotiaille ilmaisen sisäänpääsyn, koska rahan ei tulisi olla este nuorille päästä kokemaan kulttuurista elämästä. Museon verkkosivuilta ja sometileiltä saa myös helposti tietoa tulevista tapahtumista ja näyttelyistä. Museo ei ole tarkoitettu vain aikuisille, mutta joillekin nuorille voi jäädä tällainen mielikuva. Nuorelle voi museokierroksen jälkeen jäädä ajatus, että siellä ne aikuiset tärkeilevästi selittelevät ja puhuvat asioista, mistä nuori ei saa itse otetta ja kokee ne tylsäksi. Tätä tulisi välttää kaikin keinoin.

Museolla vieraili satoja nuoria, joista jokaiselle on jäänyt omanlainen kokemus Taide-testaajat-hankkeesta. Joillekin se on voinut olla kosketus taiteesta ensi kertaa, unettava tai innostava kokemus. Osa nuorista koki siellä olevan tylsää, mutta eräs nuori hihkaisi nähtyään näyttelyn, *"Apua, tää on ihana!"*. Kokemuksia on monenlaisia, mutta työtä tulisi edelleen tehdä, jotta nuorille voidaan taata onnistunut elämys taidemuseossa.

LÄHTEET

Anttila, Anna & Rensujeff, Kaija 2009. Taiteen taskurahat. Lastenkulttuurin käsite, linjaukset ja edistäminen. Taiteen keskustointakunta. Tutkimusyksikön julkaisuja Nro 35.

Asetus museolaissa 887/2005

Asetus nuorisolaissa 1285/2016

Cederlöf, Petri 1998. Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys. Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuorisosiain neuvottelukunta. NUORA:n julkaisuja Nro 8. Helsinki: NYKYPAINO OY, 40 Viitattu 12.3.2020 https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/19Nuorisotyxn_merkitys.pdf

Falk, John H. & Dierking, Lynn D. 2012, Museum Experience revisited. California: Left Coast Press,

Gretschel, Anu 2016. Kasvuryhmätoiminnan vahvuuksista ja kehittämishaasteista perustuen haastatteluihin ja ryhmäkeskusteluihin. Teoksessa Gretschel, Anu & Hästbacka, Noora. Onnistunut monialainen nuorten kohtaamisen malli – Arviointi kaikki käy koulua toiminnan vaikutuksista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 109. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/kaikkikaykoulua_tutkimus.pdf

Hakkarainen, Sini 2015. Opettajan merkitys opiskelumotivaation edistämisessä. Laurea-ammattikorkeakoulu - Tikkurila. Kauneudenhoitoalan koulutusohjelma. Viitattu 23.1.2020 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101799/Hakkarainen_Sini.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hankamäki, Jukka 2015. Sosiaalipsykologian sydän George H. Mead ja symbolinen interaktionismi sosiaalipsykologian tutkimustraditiossa ja toimijuuden teoriassa. Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto. Akateeminen väitöskirja. Viitattu 26.2.2020. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159313/georgehm.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Haveri, Minna 2014. Ihmisarvoinen taide – Erityistaidekasvatus ja osallisuuden kulttuuri Lauri Rauhalan ajattelun valossa. Teoksessa Elina Heikkilä & Taneli Tuovinen (toim.) Uusi taidekasvatusliike. Helsinki: Aalto ARTS Books, 108,113

Helminen, Jari 2019. Nuorten osallisuuden edistämisen tavoitteet. Teoksessa Susanna Herttaliisa, Tuure, Tenojoki, Anna-Maria, Pekkarinen, Elina & Myllyniemi, Sami 2017. Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Valtion nuorisoneuvosto/ Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto/Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2-6. Viitattu 29.1.2020. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf

Hyväri, Marja Lindholm & Niko Nummela (toim.) Nuorten osallisuuden vahvistaminen teatteri- ja liikunta-alan yhteistoimintaa kehittämällä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tampere: PunaMusta, 47-48

Hästbacka, Noora 2016. Ehdotus toiminnan arviointimalliksi tulevaisuuden käyttöä varten. Teoksessa Gretschel, Anu & Hästbacka, Noora. Onnistunut monialainen nuorten kohtaamisen malli – Arviointi kaikki käy koulua toiminnan vaikutuksista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 109. Viitattu 26.2.2020. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/kaikkikaykoulua_tutkimus.pdf

Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 3-5. Viitattu 22.2.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Itkonen, Satu 2019. Mitä näemme, kun katsomme kuvaa? -Osallisuutta ja uusia näkökulmia VTS -menetelmällä. Viitattu 11.2.2020. <http://lantisentuollapuolen.rauhantuolustajat.org/satu-itkonen-mita-naemme-kun-katsomme-kuvaa-osallisuutta-ja-uusia-nakokulmia-vts-menetelmalla/>

Jyväskylän taidemuseo 2020. Julkaisu Tule meille - Lapset ja nuoret. Viitattu 22.1.2020. <https://www.jyvaskyla.fi/taidemuseo/tule-meille/lapset-ja-nuoret>

Jyväskylän taidemuseo 2020. Julkaisu Tule meille - Opastukset. Viitattu 22.1.2020.
<https://www.jyvaskyla.fi/taidemuseo/tule-meille/opastukset>

Jyväskylän taidemuseo 2020. Julkaisu Tule meille – Taidemuseon saavutettavuus. Viitattu 5.4.2020. <https://www.jyvaskyla.fi/taidemuseo/tule-meille/saavutettavuus>

Jyväskylän taidemuseo 2019. Julkaisu Tule meille. Viitattu 26.9.2019.
<https://www.jyvaskyla.fi/taidemuseo/tule-meille>

Jyväskylän taidemuseo 2020. Julkaisu Työpajat ja tapahtumat – Avoin paja. Viitattu 22.1.2020. <https://www.jyvaskyla.fi/taidemuseo/opi-ja-osallistu/tyopajat-ja-tapahtumat/avoin-paja>

Jyväskylän taidemuseo 2020. Miltä näyttää aika? Kuvailut. Viitattu 1.4.2020.
<https://miltanayttaaaika.keskisuomentaide.fi/kuvailut/>

Kaitavuori, Kaija 2015. Kuka väittää? Tahiti. Taidehistoria tieteenä 3/2015. Viitattu 27.2.2020. <http://tahiti.fi/03-2015/tieteelliset-artikkelit/kuka-valittaa/>

Kallio, Kirsi Pauliina 2015. Ylisukupolvien tunnustaminen lasten ja nuorten arkiympäristöissä. Teoksessa Häkli, Jouni & Kallio, Kirsi Pauliina & Koriamäki, Riikka (toim.) Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 90.

Känkänen, Päivi 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa – kohti tilaa ja kokemuksia. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitoksen tutkimuksia 109.

Kansanen, Pertti 2004. Opetuksen käsitemaailma. Juva: WS Bookwell, 41.

Kauppinen, Liisa 2016. Taidetta, tunnetta, muistoja, kokemuksellisuutta, monikulttuurisuutta. Teoksessa Liisa Kauppinen, Irina Leino & Kirsti Kauppinen (toim.) Kokemuksellista taidetietä kulkemassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Puheenvuoro 1. Tampere: Juvenes Print, 56-57.

Koivisto, Juha & Isola, Anna-Maria & Lyytikäinen, Merja 2018. Osallisuus kuuluu kaikille. Innokylän innovaatiokatsaus. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 8. Viitattu 22.2.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136074/URN_ISBN_978-952-343-077-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laine, Sofia & Hartman, Maaria 2019. Nuorten taidevierailukokemukset ja kulttuurinen osallisuus taidetestaajat-hankkeessa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 150. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Viitattu 24.2.2020. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/taidetestaajat_web.pdf

Laukkanen, Henri 2013, John Deweyn teoria esteettisestä kokemuksesta. Opinnäytetyö. Turun Ammattikorkeakoulu. Viitattu 31.3.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49704/Henri_Laukkanen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Leppävuori, Mikko & Timonen-Turtiainen Pauliina 2018. Nuorten reviiireillä. Nuorten kohtaaminen kirjastotyössä. Viitattu 26.3.2020. <https://akepik.fi/wp-content/uploads/2018/10/nuorten-palvelu-kirjastot-jyvc3a4skylc3a4-18092018.pdf>

Muurinen, Heta 2019. Uutinen ”Kahdeksaluokkalaiset ovat vaativa taideyleisö, mutta Taidetestaajat-hanke koetaan tärkeänä.” Viitattu 13.11.2019. <https://www.uniarts.fi/uutishuone/kahdeksaluokkalaiset-ovat-vaativa-taideyleis%C3%B6-mutta-taidetestaajat-hanke-koetaan>

Mönttinen, Pekka 2011. Kulttuurinen osallisuus nuorisotyössä. Metropolia. Ammattikorkeakoulun ylemmän tutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 12.4.2020 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30818/Pekka_Monttinen%20.pdf?sequ

Nivanen, Elina & Ryyänänen, Sanna 2013. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013, vol. 14. Viitattu 18.1.2020. https://www.uef.fi/documents/364780/1847612/Nivala_%26_Ryyn%C3%A4nen_Kohti_sosiaalipedagogista_osallisuuden_ideaalia.pdf/82a018a3-5foa-4c44-8937-7fd4ac2a3879

Nummela, Niko 2019. Osallistava ja liikunnallinen teatteri-hanke – Valtakunnallisen toteutuksen kuvaus. Teoksessa Susanna Hyväri, Marja Lindholm & Niko Nummela (toim.) Nuorten osallisuuden vahvistaminen teatteri- ja liikunta-alan yhteistoimintaa kehittämällä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tampere: PunaMusta Oy, 14, 23, 27

Nurmenniemi, Jenni 2010. Raportti lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka – verkkokyselystä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 33. Viitattu 6.3.2020. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/etiikkaraportti.pdf>

Nyman, Tarja 2011. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi opiskelevien ammatillisen kasvun ulottuvuudet. Kasvatustieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Ammatillisesti suuntautuva kasvatustieteen lisensiaatin tutkinto. Viitattu 17.4.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/76569/lisurio0140.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Näkövammaisten kulttuuripalvelu 2020. Kuvailutulkkaus. Viitattu 1.4.2020. <http://www.kulttuuripalvelu.fi/kuvailutulkkaus>

Pekkarinen, Elina 2018. Julkaisu Kuka suostuu lasten ja nuorten tutkimuksessa? -Tutkimuksen suunnittelu. Viitattu 6.3.2020. <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/kuka-suostuu-lasten-ja-nuorten-tutkimuksessa>

Piiroinen, Joakim 2014. Hys! Nyt ollaan museossa -Museotunnelmasta elämyksiin. Taloustieteen laitos, Helsingin yliopisto. Maisterintutkielma. Viitattu 24.2.2020. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144395/Museogradu_Joakim_Piiroinen_final.pdf?sequence=2

Pulkkinen, Jonna & Rautopuro, Juhani (2017) Opin polut ja pientareet harvaan asutuilla alueilla. Nuorisobarometri 2017 lisäotos. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 59. Viitattu 5.3.2020. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/08/Nuorisobarometri_2017_Lis%C3%A4otos_.pdf

Pyry, Noora 2012. Nuorten osallisuus tutkimuksessa. Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastatausyrityksiä. Nuorisotutkimus. Vuosikerta (30) 1/2012, 35.

Raivio, Nanne 2019. Osallisuuden menetelmät ja tasot taidemuseossa – Osallisuus HAM Helsingin taidemuseossa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun ylemmän tutkinnon opinnäytetyö.

Räsänen, Marjo 2018. Kuvakulttuurit ja integroiva taideopetus. Taideteollinen korkeakoulu. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 90.

Siurala, Lassi 2015. Herkkyyttä ja suvaitsevaisuutta nuorten arjen ymmärtämiseen. Teoksessa Häkli, Jouni & Kallio, Kirsi Pauliina & Koriamaäki, Riikka (toim.) Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 90. Viitattu 26.2.2020. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisu/myonteinen_tunnistaminen.pdf

Suomen museoliitto, 2020. Julkaisu Museot. Viitattu 22.1.2020. <https://www.museoliitto.fi/museo>

Sorjonen, Hilppa & Sivonen, Outi 2015. Taide- ja kulttuurilaitosten yleisötyön muodot, laajuus ja tuloksellisuus. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö. Cuporen verkkojulkaisuja 27, 8, 15, 94-98. Viitattu 18.2.2020. <https://www.cupore.fi/images/tiedostot/taide-jakulttuurilaitostenyleisotyomuodot17.4..pdf>

Taidetestaajat 2020. Mikä on taidetestaajat hanke? Viitattu 4.3.2020. <https://www.taidetestaajat.fi/info>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Hyvinvointi ja terveyserot - Osallisuus. Viitattu 15.1.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen – Mitä sosiaalinen osallisuus on? Viitattu 15.1.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heimuimassa-asemassa-olevien-osallisuus/mita-sosiaalinen-osallisuus-on->

Tomi, Kiilakoski 2008. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Lapset ja nuoret kuntalaisina. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 77. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Utula, Kalle 2012. ”Iha fine. Paljon parempaa kuin edellisessä koulussa!” Kyselytutkimus loimaalaisten kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisten kouluruokailusta ja kouluruokailutottumuksista. Opettajankoulutuslaitos. Turun yliopisto. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 4.3.2020. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/85026/gradu2012Utula.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

LIITTEET

Jyväskylän Taidemuseo

Hei, kiitos kun osallistut tähän kyselyyn!

Teen opinnäytetyötä liittyen nuorten kokemuksiin Jyväskylän taidemuseon näyttelystä "Miltä näyttää aika?". Vastaamalla näihin kysymyksiin voit vaikuttaa siihen, miten museo suunnittelee toimintaansa nuorille. Mielipiteilläsi ja ajatuksillasi on merkitystä! Ei haittaa, vaikka et osaisi vastata kaikkiin kysymyksiin, vastaa niihin parhaasi mukaan. Kysymyksiä on yhteensä 14. Kysymykset, joiden perässä on tähtimerkki ovat pakollisia. Kysely tehdään anonyymisti, joten emme kerää mitään henkilökohtaisia tietojasi, eikä vastauksiasi jaeta minnekään.

Ystävällisin terveisin,
Elina Mäkelä
elina.makela@humak.fi

1. Oletko käynyt Jyväskylän taidemuseossa ennen tätä museovierailua? *

- Kyllä
- En

2. Oletko käynyt muissa museoissa ennen tätä museovierailua? *

- Kyllä
- En

3. Millä mielin lähdit museokierrokselle? *

- Positiivisin mielin
- Negatiivisin mielin
- Neutraalein mielin
- En osaa sanoa

4. Oliko sinulla ennakkokäsityksiä museovierailusta? Jos oli, niin mihin suuntaan ne muuttuivat museovierailun aikana? *

- Kyllä, ne muuttuivat positiivisemmiksi
- Kyllä, ne muuttuivat negatiivisemmiksi
- Kyllä, ne pysyivät neutraaleina
- Minulla ei ollut ennakkokäsityksiä
- En osaa sanoa

5. Mitä harrastat? Voit valita monta vaihtoehtoa! *

- Musiikin kuuntelu
- Musiikin soittaminen/laulaminen
- Liikunta/urheilu
- Maalaaminen/piirtäminen
- Sarjakuvien/mangan tekeminen
- Lukeminen
- Kirjoittaminen
- Lautapeliä pelaaminen
- Konsoli-/netti-/mobiilipelit
- Bloggaus/vloggaus/tubetus
- Käsityöt
- Jotain muuta
- En mitään

6. Kuinka paljon aikaa arvioit käyttäväsi harrastusten parissa viikossa? *

- 0-5 h
- 6-10 h
- 11-15 h
- 16-20 h
- Joku muu aika
- En osaa sanoa
- En harrasta mitään

7. Koitko itsesi tervetulleeksi museoon? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

8. Kerro, mikä sai sinut kokemaan itsesi tervetulleeksi museoon TAI miksi et kokenut olevasi tervetullut museoon?

9. Mitä sinulle jäi erityisesti mieleen museokierrokselta? Voit valita monta vaihtoehtoa, jos haluat.

*

- Näyttelyn ulkoasu
- Opastus
- Taidetila
- Mr Moosehill
- Taidevessat
- Magneettinappi
- Taiteilijatapaaminen
- Joku muu, mikä?
- En osaa sanoa

10. Saitko näyttelystä enemmän irti vierailevan taiteilijan ansiosta?

- Kyllä
- En
- Taiteilijan läsnäololla ei ollut merkitystä
- En osaa sanoa

11. Teitkö ennakkotehtävän ennen museokierrosta koulussa vai museokierroksen aikana? *

- Ennen museokierrosta
- Museokierroksen aikana
- En tehnyt ennakkotehtävää

12. Käytkö museoissa vapaa-aikanasi? *

- Kyllä
- Kyllä, jos joku on seurana
- En, mutta haluaisin käydä
- En

13. Mikä olisi sinun mielestäsi mielenkiintoinen näyttelyaihe?

14. Mikä saisi sinut tulemaan museoon?

KIITOS, KUN JAKSOIT VASTATA TÄHÄN KYSELYYN!

Liite 2: Museolle tehty toimintamalli

JYVÄSKYLÄN TAIDEMUSEO - NUORTEN KOHTAAMINEN MUSEOSSA